Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1.50 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXX. Celovec, petek, 23. maj 1975 Štev. 21 (1711)

Madež na 20-letnici državne pogodbe:

Nezaslišane žalitve

namesto izpolnitve mednarodnih obveznosti

Dvajseto obletnico podpisa avstrijske državne pogodbe, ki smo jo obhajali prejšnji teden, so spremljali dogodki, ki so našo državo ponovno postavili v središče zanimanja — toda ne toliko v pozitivnem, marveč na žalost še posebej v negativnem smislu. Iz blokovsko-politično pogojene medsebojne nezaupljivosti izvirajoči slavospevi, ki jih je ob svojem „rojstnem dnevu" prejela Avstrija kot poklon štirih velikih sil, so določenim krogom očitno tako zlezli v glavo, da so povsem zgubili smisel za stvarnost in razsodnost. In tako se je zgodilo, da obletnica ni potekala v znamenju veselja, povezanega z zavestjo, da se Avstrija še ni povsem izkazala vredna zaupanja, ki ji je bilo vnaprej izraženo pred dvajsetimi leti, marveč je minilo v duhu arogantnega odbijanja slehernega opomina na neporavnane dolgove in divjega psovanja tistih, ki so Avstrijo s čutom odgovornosti opozarjali na njene neizpolnjene obveznosti.

Merodajne dejavnike na državni in deželni ravni je v njihovem prazničnem razpoloženju najprej zmotila slovenska manjšina na Koroškem, ko je po svojih predstavnikih zvezno vlado ponovno opozorila nase ter ji v novi spomenici posredovala svoje predstave in predloge za sporazumno reševanje odprtih vprašanj. Pozabljeno je bilo, da je tak dokument izrecno želel kancler Kreisky; reakcija nanj je bila nasprotno taka, kakor da bi si bili koroški Slovenci dovolili nezaslišano predrznost, ker smo praznično razpoloženje omadeževali s svojimi zahtevami, ki so: neupravičene, močno pretirane, nesramne, nesprejemljive...

Zlasti pa je samodopadljivo zadovoljnost v Avstriji „oskrunila" Jugoslavija, ki se je „spozabila" tako daleč, da je Avstrijo v posebni vladni izjavi in v tisku opozorila na neizpolnjena določila državne pogodbe in drugih mednarodnih dokumentov. To je bilo vsekakor preveč in zato so na Dunaju v nasprotju z dosedanjo tozadevno prakso izredno pohiteli in v rekordnem času sestavili „odgovor", ki je vreden svojih avtorjev. Ne samo, da so upravičena in utemeljena opozorila zavrnili z brezprimerno arogantnostjo, ampak so svojemu ravnanju dali poudarek še s tem, da so poslanika v Beogradu odpoklicali „na poročanje".

Krono temu prepotentnemu prakticiranju politike „Primite tatu!" pa je brez dvoma prispeval kancler Kreisky osebno, ko je neposredno po vrnitvi z uradnega obiska v Bolgariji (očitno še pod vtisom, ki ga je zapustila večdnevna družba nekdanjega SS-ovskega oficirja) očital Jugoslaviji oziroma njenemu tisku, da se poslužuje „fašističnega tona".

Tukaj je šel kancler Kreisky vsekakor predaleč. Očitati fašizem državi, ki je v boju proti fašizmu žrtvovala 1,700.000 ljudi, to je življenje vsakega desetega prebivalca, pomeni nezaslišano žalitev, za katero ne more biti nobenega opravičila. Višek nesramnosti in cinizma pa je, če tako žalitev zagreši vladni šef države, katere državljani so se v ne ravno majhnem številu borili na strani fašističnih osvajalcev in aktivno sodelovali pri gnusnih zločinih prav nad tistimi narodi, ki so zdaj tarča takih žaljivih napadov. Kajti ugotovljeno in dokumentirano je, da je na primer v Sloveniji izmed vsakih deset vojakov nacističnih okupacijskih enot bilo povprečno kar devet Avstrijcev in da so od skupno 4433 dokazanih nacističnih vojnih zločinov v Jugoslaviji zagrešili Avstrijci 2062 zločinov!

„Pripadniku naroda, ki je na krvavi oltar druge svetovne vojne položil življenje vsakega desetega prebivalca in več, prav gotovo povsem upravičeno udari kri v glavo, če si avstrijski kancler Kreisky privošči jugoslovanski tisk — tisti tisk, ki ga iz dneva v dan opozarja, da Avstrija, ko gre za pravice slovenske in hrvaške manjšine, še ni pokopala svojega nacističnega izročila — primerjati s fašističnim tiskom. Prav to je namreč kancler storil minuli teden: in če človeku udari kri v glavo, ga prime, da bi na psovko odgovoril s psovko. Ker pa psovke same po sebi nikakor ne rešujejo problemov, ki so nastali med Jugoslavijo in Avstrijo, in ker bi moral biti kancler v vsaki državi ugledna oseba, si je treba prizadevati, da, vsaj kar zadeva nas, ohranimo mirno kri in trezno glavo. In umirjen razmislek nam bo brž odkril, da je psovanje le izraz najvišje nemoči avstrijske vlade, ki pač ne zna drugače pobijati upravičenosti zahtev jugoslovanske javnosti zaradi pomanjkljivega izpolnjevanja določil avstrijske državne pogodbe."

Tako je zapisal eden izmed listov v Sloveniji in s tem izpovedal mnenje vsega jugoslovanskega tiska. To pa je brez dvoma tudi mnenje širše mednarodne javnosti, ki pogodbeno verodostojnost Avstrije gotovo ne meri po izjavah avstrijskih predstavnikov, marveč po dejstvih, kot se kažejo v vsakdanji praksi. Da so zaradi te prakse tudi v jubilejnem letu potrebna in upravičena opozorila na celo vrsto neizpolnjenih obveznosti, je samo toliko bolj porazno za državo, ki bi tako rada delila drugim nauke o demokraciji in pravnem redu. Tega dejstva ne more spremeniti nobena arogantnost avstrijske vlade, noben cinizem njenega kanclerja.

Ob tridesetletnici zmage nad fašizmom in dvajsetletnici podpisa državne pogodbe

prirejata osrednji slovenski organizaciji — Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem — v nedeljo 25. maja 1975 ob 14.30 uri na glavnem trgu v Pliberku

manifestacijo koroških Slovencev

z naslednjim sporedom:

- **pozdravne besede zastopnikov manjšinskih organizacij iz drugih držav;**
- **govora predstavnikov NSKS in ZSO;**
- **nastopi pevskih zborov, folklornih skupin in godbe na pihala.**

Rojaki! Slovenke in Slovenci, mladina!

Zberimo se vsi na manifestaciji, na kateri bomo izpovedali našo nezlomljivo življenjsko voljo in podkrepili našo zahtevo po globalni izpolnitvi člena 7, ki je sad našega doprinosa v boju proti fašizmu.

Na prireditvi bomo z veseljem pozdravili tudi predstavnike manjšinskih organizacij iz drugih držav, prav tako pa tudi pripadnike sosednega naroda, ki se nam bodo solidarno pridružili v boju za resnično in vsestransko enakopravnost, proti vsakršni obliki ugotavljanja, za prijateljsko sožitje obeh narodov v deželi.

Prireditev bo ob vsakem vremenu. Za udeležence bodo vozili tudi posebni avtobusi (točen vozni red na 8. strani).

! V nedeljo 25. maja vsi na MANIFESTACIJO KOROŠKIH SLOVENCEV !

Narodni svet koroških Slovencev **Zveza slovenskih organizacij na Koroškem**

„Janusov obraz avstrijske politike"

Na Poljanah pri Prevaljah se je zadnjo soboto zbralo več kot 12 tisoč ljudi na proslavi, ki je bila posvečena 30-letnici zadnjih bojev v drugi svetovni vojni. Prireditve so se udeležili tudi vodilni predstavniki družbenopolitičnega življenja Slovenije ter mnogi koroški Slovenci. Predvsem pa so se ob tej priložnosti srečali številni borci nekdanjih partizanskih enot, ki so se pred 30 leti prav na tem mestu borili z umikajočimi se nemškimi edinicami in njihovimi domačimi zavezniki.

Tistih borcev, ki so padli takrat, ko je bilo vojne že konec, se je v svojem govoru spomnil predsednik republiške konference SZDL Slovenije Mitja Ribičič, ki je poudaril, da ni moč prešteti partizanskih grobišč na slovenskem Koroškem na tej in oni strani meje. Povedal je, da so imeli od jeseni leta 1942 do zadnjih bitk spomladi 1945 koroški partizanski bataljoni in grupa odredov v sestavi IV. operativne cone več kot 600 pomembnejših oboroženih spopadov s sovražnikom; že avgusta 1943 je štel Koroški bataljon 320 borcev, leto pozneje pa so štele enote koroške grupe odredov že več kot 700 partizanov, ki so na 2000 kvadratnih kilometrih vezali 15.000 sovražnih vojakov; v partizanskih bojih je padlo 1070 Koroščev, 710 jih je bilo ranjenih, 317 pa ujetih.

Govornik je spomnil tudi na strašni zločin v Podpeci nad Železno Kaplo, kjer so nacisti 25. aprila 1945 zverinsko umorili Peršmanovo družino, ter naglasil: **„Ko današnji nacisti skrunijo partizanske spomenike v Šentrupertu, Grebinju, Žrelcu, Borovljah, Kotmari vasi in v Robežah, prevzemajo nase moralno odgovornost tudi za te žrtve, katerih imena so vžgana na lesenem križu v Železni Kapli."**

Kdo se je bojeval tudi v tem delu slovenskega sveta na froti napredka in kdo na fronti mračnjaštva in zločina nad človekom in njegovo prihodnostjo, je vprašal predsednik Ribičič. Kdo se je osvobajal sam, ne da bi čakal, da mu svobodo prinesejo drugi? Kdor zanika ves ta boj, zanika tudi obstoj slovenskega ljudstva; kdor zanika boj koroških partizanov, hoče zadušiti in preglasiti bojno napoved koroških Slovencev nacizmu, da bi osvobodili svojo zemljo in bi si združeni priborili enakovrednost in svoje pravice. Vendar — je poudaril govornik — bojnega klica tisočerih Hudabivnikov ni več moč zatreti, ne preplašiti, ne zlomiti njihovega ponosa. **„To ljudstvo, ki se je potrdilo z lastnim bojem, se ne bo dalo več teptati od drugih, ne bo več ponižno prenašalo krivic, ki jih samo ne prizadeva nikomur. Njegove pravice ne žive samo v njegovi zavesti in srcih, osveščeni in združeni se borijo zanje preko svojih narodnih organizacij. Te pravice so zapisane tudi v avstrijski državni pogodbi in v ustanovni listini OZN."**

Predsednik Ribičič je spomnil, da o koroških Slovencih in gradiščanskih Hrvatih danes govorijo v raznih komisijah OZN, na manjšnskih znanstvenih posvetovanjih in drugod ter zagotovil, da z njimi enako kot Slovenija čutijo vsi jugoslovanski narodi in narodnosti, vsa socialistična Jugoslavija. Zaradi vseh teh okoliščin — je dejal govornik — **„morajo in bodo naši koroški ljudje onkraj meje, združeni in enotni vztrajali v svojih pravičnih zahtevah in zato bomo tudi mi v Jugoslaviji, prav tako združeni in enotni odločno podpirali naše manjšine v zamejstvu tudi vnaprej."**

Nato je Ribičič opozoril, da prav te dni poteka dvajset let od podpisa avstrijske državne pogodbe in prav toliko let je minilo, odkar so koroški Slovenci poslali avstrijski vladi svoj memorandum. **„Po dvajsetih letih morajo Korošci v novi spomenici ponavljati stare zahteve, jugoslovanska vlada pa mora ponovno opozarjati republiko Avstrijo in mednarodno javnost na kršitve, neizpolnjevanje in celo popravljanje avstrijske državne pogodbe.** Slovenska manjšina onstran Pece se danes bori za svoje elementarne narodnostne in socialne pravice v izredno težkih okoliščinah. Po dogovoru med tremi političnimi vodilnimi strankami jo poskušajo osamiti, osiromašiti z gospodarsko, kulturno in politično neenakopravnostjo in narediti iz njih manjvredne državljane. Obenem pa se pogubno širi po vsej deželi šovinistična nestrpnost z geslom, da je manjšina tista, ki ogroža nemško govorečo večino in izmišljotinami o tem, da Jugoslavija s svojim komunizmom ogroža mejo in demokratične ustanove avstrijske republike."

V svojem govoru je predsednik Ribičič omenil tudi izjavi zveznega predsednika Kirchschlägerja in kanclerja Kreiskega na dunajski proslavi 20-letnice državne pogodbe ter menil, da bi to lahko pozdravili kot prvo lastovko letošnje pomladi. **„Žal pa so bile te izjave** — je nadaljeval — **preračunane na štiri velike, za diplomatski zbor in evropsko konferenco.**

(Dalje na 8. strani)

Izjava jugoslovanske vlade

ob 20-letnici podpisa avstrijske državne pogodbe

Ob 20-letnici državne pogodbe o ustanovitvi neodvisne in demokratične Avstrije, ki so jo podpisali 15. maja 1955, želi vlada Socialistične federativne republike Jugoslavije kot podpisnice te pogodbe izjaviti naslednje:

Državna pogodba je pomenila pomemben prispevek k organiziranju novih odnosov med evropskimi državami kot posledice zgodovinskih sprememb, nastalih po drugi svetovni vojni. Socialistična federativna republika Jugoslavija je kot članica zavezniške protihitlerjevske koalicije v boju proti fašizmu podpirala prizadevanja za ustanovitev neodvisne, nevtralne in demokratične Avstrije. Podpisala je državno pogodbo z Avstrijo, trdno prepričana ne le v to, da ta pogodba ponovno vzpostavlja neodvisnost Avstrije, temveč tudi, da je jamstvo za neodvisen in demokratičen razvoj Avstrije in tudi temelj za stabilne odnose med SFRJ in republiko Avstrijo. Jugoslovanska vlada se je v skladu s svojo politiko dobrega sosedstva nenehno zavzemala za poglabljanje vsestranskega sodelovanja z republiko Avstrijo in za reševanje problemov, ki obremenjujejo odnose med državama.

Jugoslovanska vlada pa želi tudi ob tej priložnosti opozoriti na dejstvo, da republika Avstrija v zadnjih dvajsetih letih ni pokazala pripravljenosti, da bi v celoti, dosledno in v dobri veri izpolnila glavna določila te pogodbe, ki se nanašajo na Jugoslavijo.

Jugoslovanska vlada je glede na zgodovinske izkušnje zlasti zaskrbljenja zaradi obstoja oziroma oživljanja nacizma in velikonemškega šovinizma v republiki Avstriji. Čeprav sta izkoreninjenje nacizma in prepoved organizacij, ki se ukvarjajo s sovražno dejavnostjo proti katerikoli članici OZN, postali po državni pogodbi mednarodna obveznost republike Avstrije, pa ta obveznost še do danes ni bila dosledno uresničena. Tudi v najnovejšem času je opaziti primere, da dovoljujejo dejavnost nekaterih organizacij nacističnega izvora in narave, ki si posebej prizadevajo za nasilno etnično asimilacijo slovenske in hrvaške narodnostne manjšine v Avstriji, za širjenje velikonemške šovinistične propagande, nacionalne nestrpnosti in mržnje in ki so prišle na dan celo z ozemeljskimi zahtevami nasproti SFRJ. Poleg tega nekaznovano tolerirajo dejavnost nekaterih kvizlinških organizacij, ki so med drugo svetovno vojno delovale v Jugoslaviji. Te organizacije z ozemlja republike Avstrije nenehno vodijo akcije, naperjene proti Socialistični federativni republiki Jugoslaviji, organizirale pa so celo teroristične akcije proti SFRJ. Z območja republike Avstrije neovirano izvajajo še druge vrste aktivnosti, ki ima za cilj spodkopavati Socialistično federativno republiko Jugoslavjo.

Rpeublka Avstrija tudi ni dosledno in v celoti izpolnila nobenega od določil 7. člena državne pogodbe, ki se nanašajo na jezikovne, kulturne in druge pravice slovenske in hrvaške narodnostne manjšine, na kar opozarjata tudi sami manjšini v svojih številnih memorandumih avstrijski vladi. Avstrijska vlada je, ko je začela veljati državna pogodba, z zakonskimi in drugimi ukrepi celo omejila poprej že priznane pravice manjšin na področju šolstva in glede uporabe jezika. Danes, dvajset let po podpisu državne pogodbe, pogojuje izpolnitev svojih mednarodnih obveznosti do manjšin s tako imenovanim „popisom posebne vrste" pripadnikov teh manjšin.

S tem v resnici samo zavlačujejo uresničitev obveznosti republike Avstrije iz državne pogodbe ali se jim celo izmikajo ter izvajajo nasilno etnično asimilacijo pripadnikov manjšin, kar je poskus enostranske revizije te pogodbe, ki ne predvideva, da bi bilo določeno število pripadnikov manjšin pogoj za izpolnitev ustreznih določil. Kot rezultat takšne politike vzdržujejo na območjih, kjer živita slovenska in hrvaška narodnostna manjšina, ozračje narodnostne nestrpnosti do teh manjšin, s čimer izvajajo pritisk na pripadnike obeh manjšin.

Republika Avstrija še tudi ni izpolnila določila iz državne pogodbe o vrnitvi kulturnih dobrin Jugoslaviji, ki jih ima republika Avstrija še danes neutemeljeno v svoji lasti. Nerazumljivo je, da avstrijska vlada trideset let po zmagovitem koncu vojne proti hitlerjevskim osvajalcem ni hotela izpolniti te ne le pogodbene, temveč tudi moralne obveznosti o restituciji naropanih kulturnih dobrin, ki so jih nacistični okupatorji Jugoslavije med vojno in med svojim umikom odpeljali v Avstrijo.

Jugoslovanska vlada je v zadnjih dvajsetih letih večkrat opozorila vlado republike Avstrije, da neizpolnjevanje njenih obveznosti iz državne pogodbe škodljivo vpliva na medsebojne odnose in da tako izgubljajo ceno načela, po katerih so se ravnali zavezniki iz protihitlerjevske koalicije pri sestavljanju državne pogodbe. Jugoslovanska vlada je to storila v zadnjem času tudi v svojih notah z dne 29. oktobra in 27. decembra 1974 in v noti z dne 28. marca 1975.

Jugoslovanska vlada kot ena od podpisnic državne pogodbe v jubilejnem letu, ko se izteka dvajset let od podpisa pogodbe, v tej zvezi izraža resno zaskrbljenost zaradi takšnega stanja pri uresničevanju te pogodbe, za katere izpolnitev jamčijo članice zavezniške protihitlerjevske koalicije. Jugoslovanska vlada pričakuje, da bo republika Avstrija ustrezno ukrepala za izpolnitev svojih mednarodnih obveznosti iz državne pogodbe. Republika Avstrija bi tako pripomogla tudi k procesu sporazumevanja in sodelovanja v Evropi, ki si ga ni mogoče zamisliti, če evropske države ne izpolnjujejo iskreno in v dobri veri svojih mednarodnih obveznosti.

Besedno žonglerstvo

Takega sprenevedanja je zmožen samo kancler dr. Kreisky: v enem samem stavku se je izrekel proti ugotavljanju manjšine in za ugotavljanje manjšine! Kajti njegovi vse preveč prozorni besedni igri, da „ljudsko štetje posebne vrste" ni ugotavljanje, nihče več ne verjame, saj vendar vsakdo ve, da gre pri enem ali drugem načinu pač za preštevanje, to je za ugotavljanje manjšine, ki ga Avstrija s samovoljno interpretacijo državne pogodbe postavlja kot pogoj za izpolnjevanje svojih obveznosti iz člena 7.

Ravno tukaj pa je bistvo vsega. Tukaj gre namreč za načelno vprašanje, ali je Avstrija pripravljena izpolniti te svoje obveznosti, kakor so ji bile naložene z državno pogodbo, kar pomeni, da pravice manjšine ne morejo biti odvisne od njene številčne moči; ali pa se hoče s tako ali drugačno obliko preštevanja izmakniti svojim obveznostim? Slepomišenje okoli tega vprašanja samo potrjuje upravičenost opozoril, svaril in protestov, ki sta jih ob 20-letnici državne pogodbe objavili v novi spomenici osrednji organizaciji koroških Slovencev in ki jih je izpovedala v svoji izjavi tudi jugoslovanska vlada.

Kanclerjevo besedno žonglerstvo pa ima poleg vsega drugega tudi še ta madež, da duhovno očetovstvo vsakršne oblike preštevanja (torej tudi „štetja posebne vrste", s katerim si kancler Kreisky očitno želi zagotoviti pri jesenskih volitvah glasove nemških nacionalistov) vsekakor pripada prav tistim silam v naši državi, katerih obstoj predstavniki Avstrije skušajo povsem zatajiti: namreč silam nemškega nacionalizma, šovinizma in neonacizma.

Izvrševalec zahtev teh sil gotovo ne bo v prijetnem položaju — ne pred domačo in še manj pred mednarodno javnostjo!

Ne dovoljujemo več

da bi nas še naprej varali

Izjavo avstrijske vlade, ki je bila izročena jugoslovanskemu veleposlaniku na Dunaju kot odgovor na izjavo jugoslovanske vlade z dnen 13. maja, so sprejeli v Beogradu skrajnje negativno, ugotavlja diplomatski urednik Tanjuga v svojem komentarju k avstrijskemu odgovoru, v katerem vidijo nov poskus Avstrije, da bi obšla bistvo spora med Jugoslavijo in Avstrijo. Nato je v Tanjugovem komentarju rečeno:

Tudi ta najnovejši uradni dokument avstrijske vlade, kakor ga tolmačijo tukaj, je jasen dokaz o tem, da Dunaj nima iskrenega namena rešiti vprašanja, ki tako škodljivo vplivajo na jugoslovansko-avstrijske odnose. nasprotno, vsebina avstrijske izjave je prej znamenje pripravljenosti na nadaljnje zaostrovanje, kakor pa želja, da bi se kaj rešilo.

Nekaj stališč, navedenih v izjavi, je bistvenega pomena za tako ugotovitev. Avstrijska vlada predvsem ponavlja, da je voljna pogovarjati se „na vseh ravneh in o vseh odprtih vprašanjih". Prav v tem je bistven razloček, ki so ga v Beogradu tolikokrat poudarili: nimamo se kaj pogovarjati o zadevah, ki so določene in jasno navedene v 7. členu državne pogodbe, kadar gre za pravice slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji. Avstrija je dolžna pred tem natančno uresničiti te in druge določbe iz državne pogodbe, pri čemer nenehno vztraja jugoslovanska stran. Da Avstrija ni izpolnila te svoje obveznosti, jasno kaže tudi tale stavek iz dunajske izjave: „Avstrijska vlada ni nikoli zanikala, da določene obveznosti, ki izvirajo iz 7. člena državne pogodbe, predvsem problem dvojezičnih napisov, še niso mogle biti zadovoljivo izpolnjene." Problem je prav v tem, da Avstrija ne samo „da nimogla" izpolniti navedenih obveznosti, ampak jih tudi ni hotela izpolniti in se je temu sistematično izmikala.

Zato je izražanje začudenja nad „ostrino" jugoslovanske izjave vsaj zelo nenavadno in presenetljivo, posebej še, če to povežemo s prejšnjnimi medsebojnimi obiski in pogovori med jugoslovanskimi in avstrijskimi državniki. Spomnimo se teh pogovorov in zagotovil z avstrijske strani ter pričakovanja z jugoslovanske strani, da bodo obveznosti, ki izvirajo iz državne pogodbe, naposled izpolnjene. Prav Jugoslavija je s temi obiski in pogovori in tudi drugače dajala možnosti Avstriji in čakala toliko let v prepričanju, da se bo vse — četudi očitno zelo počasi — naposled vendarle rešilo.

Avstriji mora biti jasno, da zdaj ne dovoljujemo več, da bi nas še naprej varali, ne verjamemo praznim zgodbam in zahtevamo konkretna dejanja.

V dunajski izjavi ponovno očitajo jugoslovanskemu tisku, da vodi „gonjo proti Avstriji" in da „ta gonja v zadnjih desetletjih ni bila običajna v Srednji Evropi". To je dejansko drugače izražena obtožba avstrijskega kanclerja Kreiskega, ki je jugoslovanski tisk primerjal s fašističnim. Obrambe pravic naših narodnih manjšin in odločno vztrajanje, da je treba uresničiti obveznosti iz državne pogodbe, mi nimamo za gonjo. To je v bistvu odločna in dosledna reakcija jugoslovanskega tiska spričo dejstva, dd Avstrija nenehno zavrača izpolnitev svojih obveznosti do naših manjšin in da noče onemogočiti izrazito vidnih neonacističnih ostankov, katerih dejavnost je usmerjena tako proti našima manjšinama, kakor tudi proti Jugoslaviji nasploh.

Kar pa zadeva pripombo, da takšna „gonja v Srednji Evropi ni bila običajna v zadnjih desetletjih", naj nam bo dovoljeno opozoriti na — vse do nedavnega — koncentrirano antijugoslovansko gonjo, v kateri si je avstrijski tisk izmišljal „napade na Jugoslavijo", krojil raznovrstne delitve naše države, zbiral in širil laži o Jugoslaviji, ne da bi pri tem omenjali neposrednih in osebnih žalitev najvišjih jugoslovanskih voditeljev. Prav ta gonja avstrijskega tiska je zares brez precedensa po množini dezinformacij o Jugoslaviji.

Tudi glede na vrnitev kulturnih dobrin, o katerih v izjavi trdijo, da jih Avstrija že davno ponuja Jugoslaviji, mi pa da jih nočemo vzeti, naj navedemo še drugo plat resnice. Res je, da Avstrija že ponuja Jugoslaviji nekatere identificirane dobrine, vendar ne omenja pogoja, ki ga pri tem postavlja: da naša država potrdi, da je s tem končana restitucija vseh kulturnih dobrin. Dejansko gre samo za manjši del dobrin, ki so jih nacisti odvlekli iz naše države, medtem ko je večji del še skrit. Ali je to izraz dobre volje, ki jo Dunaj pogosto rad omenja, za reševanje tega vprašanja in izpolnitev obveznosti, ki jo jasno določa državna pogodba, ali pa poskus, da bi si dokončno in pravno prisvojili tisto, kar so nacisti, med njimi tudi avstrijski, naropali in odvlekli v Avstrijo?

Že nekaj teh stvari dovolj jasno govori, da Avstrija v smislu mednarodnih obveznosti in dobrih sosedskih odnosov in sodelovanja z našo državo ni voljna rešiti spornih vprašanj. Nasprotno, trmasto gre naprej, kar potrjuje tudi najnovejša dunajska izjava. Zato lahko tudi izjavo avstrijske vlade ocenimo ne samo kot nekonstruktivno, ampak tudi kot izredno škodljivo za nadaljnji razvoj odnosov med našima dvema državama.

Odgovor Avstrije

na jugoslovansko izjavo

Avstrijski zunanji minister dr. Bielka je v parlamentu povedal, da je sporazumno z zveznim kanclerjem sestavil odgovor na izjavo jugoslovanske vlade ob 20-letnici podpisa avstrijske državne pogodbe. Ta odgovor se glasi:

Aus Anlaß des 20. Jahrestages der Unterzeichnung des österreichischen Staatsvertrages hat es die Regierung der Sozialistischen Föderativen Republik Jugoslawien für notwendig erachtet, eine Erklärung zu veröffentlichen, die eine Fülle haltloser und globaler Anschuldigungen gegen Österreich und die österreichische Politik der letzten zwanzig Jahre enthält. Insbesondere wird Österreich in einem Ton, der nur Befremden erregen kann, der Nichterfüllung zahlreicher Verpflichtungen aus dem Staatsvertrag bezichtigt. Zur gleichen Zeit wurde in der jugoslawischen Presse eine Kampagne gegen Österreich entfesselt, wie sie in den letzten Jahrzehnten in Mitteleuropa nicht üblich war.

Die beleidigenden Angriffe Jugoslawiens erfolgen zu einer Zeit, in der Österreich und seine Politik weltweite Anerkennung finden. Seit der Unterzeichnung des Staatsvertrages und der Erklärung seiner immerwährenden Neutralität ist es Österreich gelungen, mit allen Staaten der Welt, ungeachtet ihrer wirtschaftlichen und sozialen Systeme, gute und freundschaftliche Beziehungen herzustellen.

Das galt auch für seine Beziehungen zu Jugoslawien, was bei den Besuchen von jugoslawischen Staatsmännern, insbesondere des jugoslawischen Staatspräsidenten Marschall Tito, in Österreich eindrucksvoll unter Beweis gestellt wurde. Die Bundesregierung findet daher das jugoslawische Verhalten der letzten Zeit umso erstaunlicher.

Im Einklang mit ihrer Politik, mit allen Nachbarn gute Beziehungen zu pflegen, hat die Bundesregierung dennoch der jugoslawischen Regierung Gespräche auf allen Ebenen über alle schwebenden Fragen angeboten. Von Jugoslawien wurde diese Gesprächsbereitschaft ignoriert.

Was die Vorwürfe betreffend die bisher nicht erfolgte Restitution der Kulturgüter anlangt, die während des zweiten Weltkrieges von deutschen Besatzungstruppen aus Jugoslawien verschleppt wurden, muß festgestellt werden, daß die nach gründlichen und daher langwierigen österreichischen Nachforschungen aufgefundenen Gegenstände seit Monaten in Wien zur Übergabe bereitstehen. Dies wurde der jugoslawischen Seite wiederholt offiziell mitgeteilt.

Hunderttausende Jugoslawen haben in Österreich in den vergangenen Jahren Arbeit gefunden. Zehntausende von ihnen wünschen die Erlangung der österreichischen Staatsbürgerschaft. Dies ist Beweis genug für die Unrichtigkeit der Behauptung in der jugoslawischen Erklärung, wonah in Österreich eine intolerante Atmosphäre herrsche.

Die österreichische Bundesregierung hat nie bestritten, daß gewisse Verpflichtungen aus Artikel 7 des Staatsvertrages, so insbesondere das Problem der zweisprachigen Ortstafeln, noch nicht in befriedigender Weise erfüllt werden konnten. Sie hat jedoch wiederholt erklärt, daß sie sich der Erfüllung dieser Verpflichtungen nicht entziehen wird. Die nunmehr vorgebrachte Anschuldigung, wonach eine Volkszählung eine „zwangsweise ethnische Assimilierung" der Minderheit bezwecke, ist umso unverständlicher, als es zu den selbstverständlichsten Aufgaben aller Staaten gehört, solche Erhebungen in gewissen Zeitabständen vorzunehmen, wobei in diesem besonderen Fall die Erklärung der Zugehörigkeit zur Minderheit in geheimer und in demokratischen Staaten üblicher Weise erfolgen soll.

Die Bundesregierung stellt fest, daß die Erklärung der Regierung der Sozialistischen Föderativen Republik Jugoslawien vom 13. Mai 1975 im krassen Widerspruch zum Geist der Entspannungspolitik steht und weist die jugoslawischen Anschuldigungen auf das schärfste zurück. Der österreichische Botschafter in Belgrad, Doktor Alexander Otto, wurde zur Berichterstattung nach Wien zurückberufen.

ZANIMIVOST NA KNJIŽNEM TRGU:

Mala zgodovina državne pogodbe

Za dvajseto obletnico podpisa avstrijske državne pogodbe je izšla pri graški založbi Styria knjiga dunajskega univerzitetnega profesorja Geralda Stourzha „Mala zgodovina Avstrijske državne pogodbe" (Kleine Geschichte des Österreichischen Staatsvertrages). Knjigo odlikuje obsežen dokumentarni del, v katerem je avtor objavil vrsto dokumentov, ki so za nastanek državne pogodbe bistveni. Pričujoče delo bo gotovo zanimalo vsakega zgodovinarja, po njem pa bodo segali tudi drugi, ki se hočejo informirati o nastanku avstrijske državne pogodbe. Knjiga dokazuje, da je državna pogodba rezultat dolgotrajnih prizadevanj avstrijskih državnikov, da dosežejo obnovo svobodne in demokratične Avstrije, kot so to obljubile tri velesile v znani moskovski deklaraciji. Pogajanja so večkrat zastala, vendar ne izključno po krivdi Sovjetske zveze, kot to pogosto skušajo prikazovati v Avstriji. Avtor tudi na več mestih razpravlja o nastanku zaščitnih določil člena 7.

„Mala zgodovina Avstrijske državne pogodbe" daje odgovor na vrsto vprašanj. Na potek pogajanj za avstrijsko državno pogodbo so vplivali predvsem zunanjepolitični dogodki. Napeto razmerje med velesilami je pogosto otežkočilo pogajanja. Velesile niti najmanj niso zaupale druga drugi, da obnovljena in demokratična Avstrija ne bi zašla v zapadni oziroma v vzhodni tabor. Tako so zapadne velesile pozorno spremljale avstrijske korake pri sovjetskih oblasteh in vsako sovjetsko izjavo v zvezi z Avstrijo takoj zabeležile.

Precejšen problem je predstavljala za tvorce pogodbe slovenska narodnostna skupnost na Koroškem. Vendar je trenba reči, da to ni bil poglavitni problem. S pariškimi odločitvami in z ohladitvijo odnosov med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo je postalo vprašanje sploh sekundarnega značaja, čeprav Sovjetska zveza ni takoj črtala z dnevnega reda vprašanje revizije avstrijske meje na jugu. Vendar je to storila kaj kmalu in potem postavljala v ospredje vseh razgovorov vprašanje nemške imovine ter vprašanje avstrijske nevtralnosti.

Že v teku vojne so zavezniki oziroma angleški diplomati začeli razmišljati o obnovi avstrijske države. Pri tem so imeli v mislih razne variante, ki so segale od integracije Avstrije v bodočo nemško državo, preko obnove monarhistične ureditve države in neke podonavske federacije tja do obnovitve svobodne in demokratične Avstrije. Angleški diplomati so dobro vedeli, da bi načrt o obnovitvi monarhistične ureditve države oziroma načrt o konfederaciji podonavskih držav takoj vzbudil sum in njevoljo sovjetskih zaveznikov. Za take načrte niso mogli pridobiti niti Združenih držav Amerike, kajti ameriški predsednik je sploh menil, da bo Avstrija prišla pod vpliv Rusije in zato na vprašanju ni bil več toliko zainteresiran.

Takoj po vojni je stalo najprej v ospredju vprašanje razmejitve zasedbenih con, vprašanje prehrane in prevoza. Zanimivo je, da so se morali Rusi precej potruditi, preden so prepričali Ameriko, da je potrebno, da tudi ona zasede del avstrijskega ozemlja. Nekaj mesecev po končani vojni pa so se pojavili prvi načrti za „mirovno" pogodbo z Avstrijo.

Prve težave so nastale že takoj ob pričetku. Kako naj imenujejo velesile oziroma Avstrija nastajajočo pogodbo. Naziv „mirovna pogodba" nikakor ni ustrezal avstrijskim predstavnikom in tudi velesile so imele v tem oziru težave. V moskovski deklaraciji so Avstrijo označile kot prvo žrtev hitlerjevske Nemčije in s tem priznale Avstriji poseben status. Avstrijski državnik Karl Renner je na podlagi svojih bogatih izkušenj začel uporabljati za nastajajočo pogodbo naziv „državna pogodba". Njemu so se priključili seveda takoj tudi drugi avstrijski politiki. Ta naziv je potem obveljal. Zaradi jezikovnih momentov je v francoskem tekstu nazadnje obveljala „pogodba"

Avstrijci so se prva leta pogajanj morali ukvarjati z vprašanjem revizije meje na jugu, kot je to zahtevala Jugoslavija. Da bi avstrijski politiki laže zagovarjali status quo — torej še naprej mejo na Karavankah — sta J. Hans, uradnik koroške deželne vlade in poslanik v pokoju Max Hoffinger izdelala posebno spomenico, ki jo je koroška deželna vlada predala britanski vojaški vladi na Koroškem. Avstrijci so kmalu ugotovili, da Jugoslavija ne odstopa od svojih zahtev. Pri svojih izvajanjih so se sklicevali predvsem na izid plebiscita leta 1920 ter na geografski položaj na Koroškem ter seveda na moskovsko deklaracijo. Spomenica koroške deželne vlade se je sklicevala tudi na to, da je Koroška storila „največ kar je mogla", da bi popravila „naduto raznarodovalno politiko" (pri tem so avtorji mislili na nacistično dobo in govorili tudi o poravnavi krivic, ki jih je nacizem prizadejal prebivalstvu na Gorenjskem, s strani koroške deželne vlade).

Zanimivo je, da Gerald Stourzh na nobenem mestu ne omenja, da se je tedanji avstrijski zunanji minister Gruber skliceval pri pogajanjih na doprinos koroških Slovencev k zlomu nacistične Nemčije ter na ureditev obveznega dvojezičnega šolstva na Koroškem. Sicer je tudi iz drugih mest knjige razvidno, da so bili avtorju dostopni le tisti jugoslovanski viri, ki so pisani v angleščini oziroma v francoščini. Tako je izpustil dva važna argumenta, ki so ju avstrijski zastopniki na konferencah vedno postavljali v ospredje. Dr. Adolf Schärf je začetkom leta 1947 v nekem pismu francoskemu ministrskemu predsedniku Leonu Blumu med drugim zastopal mnenje, da je potrebno, da se v državni pogodbi upoštevajo nacionalne manjšinske pravice. Konec januarja je avstrijski kancler Figl pred parlamentom razlagal stališče Avstrije z ozirom na državno pogodbo in poudaril, da bodo avstrijski zastopniki vztrajali na potrditvi mej iz leta 1937. Bil je mnenja, da v državno pogodbo ni potrebno sprejeti posebnih manjšinskih zaščitnih določil. Manjšina da je po njegovem zaščitena v zadostni meri z določili o splošnih človekovih pravicah.

Jugoslavija je 1947 izročila Sovjetski zvezi dokuent o manjšinskih zaščitnih določilih, ki naj bi veljala za tista področja, ki ne bi prišla pod njeno oblast. Spomladi je sovjetski poslanik Zarubin v Londonu predložil zapadnim velesilam osnutek člena o manjšinskih zaščitnih določilih. Do odločilnega kompromisa je prišlo 12. junija 1949 v Parizu, ko je sovjetski zunanji minister Andrej Višinski zagotovil svojemu ameriškemu kolegu Achesonu, da jugoslovanske zahteve „niso naše zahteve". V državno pogodbo naj bi sprejeli posebna manjšinska zaščitna določila. Zapadne velesile so ta sovjetski korak honorirale s tem, da so popustile v vprašanju nemške imovine ter priznale reparacije v višini 150 milijonov dolarjev.

Člen 7 avstrijske državne pogodbe naj bi redigiral poseben odbor. Avtor ne poroča, ali se je ta odbor sploh kdaj sestal, pač pa pravi, da je člen 7 dobil, z majhno izjemo, dokončno obliko do 1. septembra 1949. V nasprotju z britanskim predlogom, ki govori o „jezikovnih manjšinah" in o „znatnem deležu" pripadnikov manjšine, je obveljal sovjetski predlog, ki govori o „nacionalnih" manjšinah. Edino besedo, ki so jo v zadnji fazi pogajanj za avstrijsko državno pogodbo v členu 7 spremenili, se nanaša na odstavek 2. Sovjetski osnutek govori o revidiranju učnih načrtov, končni tekst pa o pregledu.

Do odločilnega obrata v poteku pogajanj je prišlo šele 1954/55. Avstriji je predvsem uspelo, da avstrijsko vprašanje loči od vprašanja mirovne pogodbe z Nemčijo; Sovjeti so privolili, da Avstrija plača že omenjenih 150 milijonov dolarjev v obliki blaga, popustili so v vprašanju naftnih vrelcev in nemške imovine in nenazadnje v vprašanju zasedbe Avstrije. Kot piše avtor, je preobrat pospešil novi avstrijski kancler Julius Raab, ki je znal reči Sovjetom „hvala" tudi za male koncesije. S tem si je menda nakopal določeno nezaupanje s strani socialistične stranke in s tem koalicijskega partnerja.

Na drugi strani je avstrijskim politikom uspelo, da so prepričali Sovjetsko zvezo, da hoče Avstrija po sklenitvi državne pogodbe ostati nevtralna država in da se kot taka ne bo priključila nobenemu paktu in da ne bo dovoljevala tujim silam graditev oporišč na svojem ozemlju. Politiki so se obovezali, da bo parlament po podpisu avstrijske državne pogodbe sklenil tozadevni zakon, ki bo vsebinsko odgovarjal švicarskemu zgledu nevtralnosti. S tem se je Sovjetska zveza zadovoljila. Zakon o nevtralnosti Avstrije je parlament sklenil 26. oktobra 1955, v veljavo je stopil 5. novembra 1955.

aula slovenica

Celovec
Paulitschgasse 5-7

vabi na

razstavo grafik in male plastike

Janeza Boljke

ki bo odprta od 9. do 30. maja 1975 od ponedeljka do petka med 13. in 17. uro, ob sobotah pa med 9. in 13. uro.

Prisrčno vabljeni!

TISTIM, KI HOČEJO ŠTETI MANJŠINO:

Preštejte raje prestopke KHD

in nasilna dejanja nacistov

Na predvečer 20-letnice državne pogodbe je bilo na Dunaju — kakor smo kratko že poročali — protifašistično zborovanje, na katerem so odločno zahtevali odpor vsem oblikam neonacistične in šovinistične dejavnosti ter celovito izpolnitev člena 7 državne pogodbe. Zborovanje so skupaj priredili avstrijsko odporniško gibanje, napredne mladinske organizacije ter Klub slovenskih študentov na Dunaju.

Predsednik odporniškega gibanja Julius Kretschmer je v svojem govoru spomnil na tisoče poštenih Avstrijcev, ki so dali življenje za novo demokratično Avstrijo, vlado in politične stranke pa je pozval, naj se uprejo neonacizmu ter poskrbijo za popolno izpolnitev določil državne pogodbe.

Popolno izpolnitev določil državne pogodbe in zlasti člena 7 je zahteval tudi predsednik KSŠ Mirko Boročnik, ki je opozoril na pritisk, ki ga izvajajo nacionalistične in neonacistične sile nad slovensko in hrvaško manjšino v Avstriji.

Znani socialistični funkcionar Josef Hindels pa je naglasil, da se pri pogajanjih za državno pogodbo Avstrija ni sklicevala na vrle Hitlerjeve mladince, na nosilce viteških križcev in na nacistične bojevnike, marveč na odpor ljudi, ki so dali življenje za svobodo Avstrije. Pri tem je posebej opozoril na tozadevni prispevek koroških Slovencev, s katerimi se je solidariziral tudi s tem, ko je pozval tiste, ki zahtevajo preštevanje manjšine, „naj raje preštejejo prestopke Heimatdiensta in Kameradschaftsbunda ter nasilna dejanja neonacistov".

TONE SVETINA 280

UKANA

TRETJA KNJIGA

Šla sta na vaško pokopališče. Prst se še ni bila sesedla na dveh grobovih. Molče sta postala med križi, s sklonjeno glavo v srcu. Potem sta odšla...

Vojko je v zaporih Coroneo iskal Bliska, da bi posredoval za Primoža. Ni ga našel. Bil je nekje v mestu. Ker se je samo z njim dobro poznal, je sklenil počakati. Od drugih ni izvedel ničesar. Dobil je le nasvet, naj se ne vtika v stvari, ki se ga nič ne tičejo, če si noče nakopati sitnosti.

Ta dan je bil dežurni oficir. Prav ko se je namenil k Primožu v klet, so mu stražarji sporočili, da je pred vrati ženica, ki išče svojega sina Ivana. Pogledal je skozi okno. Zagledal jo je, drobno in zgrbljeno, majhno sredi brezčutnih ulic in nebogljeno pred sivino kasarne. Šel je ven in jo prijazno ogovoril:

„Mama, kaj bo dobrega?"

„Sina iščem. Ivana. Če ga poznate... Saj je ostal živ, ali ne?" je vprašala plaho.

„Mama, seveda je ostal živ... dober fant je..."

Ženici so oživele oči. Drobno je stopicala ob njem, ko jo je po dolgem hodniku peljal v sobo dežurnega in ji ponudil stol. Moral jo je najaviti v štabu. Sedla je.

„Nekaj sem mu prinesla. Malo so mi dale sosede, pri nas ni ostalo skoraj nič..." Pokazala je na cekar.

„Mati, mi imamo sedaj vsega dovolj..."

„Reveži ste bili, veliki reveži... Tudi pri nas so se ustavljale brigade. Naš starejši je padel v Gradnikovi, srednji je padel na Poreznu, očeta pa so že Italijani ustrelili, na njivi, ko je delal... Ostal mi je samo Ivan. Z njim bova, če ga boste kaj kmalu spustili domov, obnovila požgani hlev; hiša nam je na srečo ostala cela... Težko delam sama, bolehna sem..."

Stegnila je predse utrujene, suhe roke, na katerih so se poznali žulji. Njen obraz je bil kot kraška zemlja, suh in razbrazdan...

Vojko jo je pustil nekaj trenutkov samo. Šel je v štab in povedal, kaj je rekel ženici. Soglašali so, da je ne smejo prizadeti z vestjo o sinovi smrti...

Iz štabne pisarne se je kmalu vrnila. Njen obraz je bil blažen.

„Samo da je živ. Se bo že sam oglasil doma," so povedali.

Vojko jo je pospremil do vrat. Tam se je ustavila, rekoč:

„Tole vzemite zanj." Vsilila mu je nekaj v prt zavitega, česar v štabu niso hoteli prevzeti. Moral je vzeti darilo za sina. V njem se je nekaj lomilo kot led po odjugi... Ves čas razgovora z njo se je stežka zadrževal, da ni izdal z besedo ali tonom glasu, kako težko mu je pri srcu...

Pred vrati ji je stisnil roko, žalosten je gledal za njo.

Nad ulico se je zableščalo visoko, kovinsko sonce. Na obeh straneh ceste je po pločniku vrvela množica. Ženica se je izgubila proti morju. Če ne bi bila oblečena v črno, bi jo bil kmalu izgubil iz vida. Tako pa je bila sredi rožnatih oblačil mestnih deklet in uniform raznovrstnih vojakov kot črna točka, dokler ni izginila v vrvežu.

Iz otopele žalosti so ga zdramili jekleni kriki in hrum tankovskih motorjev.

„Rusi! Rusi! Rusi!" je zaslišal vzklike med množico, ki je razburjena vzvalovila na obeh straneh ceste.

Po njej so vozili sovjetski tanki T-34, zeleno obarvani. Na njihovih kupolah in na dolgih ceveh so sedeli tankisti v usnjenih oblekah in usnjenih čeladah, z ruskimi brzostrelkami v rokah. Za hip je pozabil na nesrečno ženico in se zagledal v jeklene kolose. To je orožje, ki je gonilo Nemce od Moskve, Stalingrada in Leningrada, vse do Berlina. Na tankih so vihrale jugoslovanske zastave. Bila je to tankovska brigada Jugoslovanov, ki je bila prišla z Rdečo armado iz Rusije.

Tankom so sledile brigade 26. divizije. Od sonca ogoreli borci vdrtih obrazov so strumno korakali v šesteroredih. Nekaj vrst je bilo oboroženih izključno z nemškimi šarci, mitraljezci so bili opasani s svetlimi pasovi nabojev.

Ob tej demonstraciji moči je Vojku srce zadovoljno zaigralo. Šel je v kuhinjo, ker je bil čas kosila. Sedaj, ko je dežural, je imel priložnost priti do Primoža. Nande mu je narezal najboljše kose mesa v veliko italijansko menažko. Vmes je preklel vse norce tega sveta, ki zapirajo takšne, kot je Primož.

V Primožev temni prostor je nenadoma vdrla svetloba. Razveselil se je, ko je zagledal Vojka s hrano.

„Kako je? Ali so te trdno uklenili?" je hlastno vprašal Vojko.

„Mene?" se je zarežal Primož. „So preneumni!"

Stisnil je dlani in jih izmuznil iz jeklenih lisic. „Ko me je tisti butec uklenil, sem roke močno razširil in napel. To me je naučil nekdo, ki je pobegnil gestapu... Že dva dni tukaj telovadim, da se mi ne bi preležale kosti."

Primož je bil lačen. Kot volk je pojedel vse, kar mu je poslal Nande. Zanimalo ga je, kaj se dogaja zunaj, in če se je izvedelo, zakaj so ga zaprli.

„Nič, Primož. V tem mestu se napravi vsak dan toliko

Novo ‚mladje'

Klub mladje je v torek predstavil v Celovcu 17. številko svoje revije. „mladje" bo v bodoče izhajalo štirikrat na leto. Po sklepu odbora revije so pritegnili k sodelovanju Romana Schelandra ter Olgo Vouk, ki naj bi skrbela, da bi v reviji začeli objavljati tudi mladi literarni ustvarjalci oziroma „vajenci".

Dr. Pavel Zdovc, lektor slovenščine na dunajski univerzi je pripravil krajše predavanje o Mladjevski literaturi in mladju v koroški družbi. Pri snovanju „mladja" Zvezna gimnazija za Slovence ni igrala prav nobene vloge, je menil Zdovc ter s tem nasprotoval tistim, ki pripisujejo slovenski srednji šoli zasluge v tem pogledu. Opomnil je, pod katerimi težavami se je uveljavljala slovenska beseda na dveh nemških ustanovah na Koroškem. Mislil je na Marijanišče na Plešivcu in na semenišče v Celovcu. Slovenskemu jeziku so nasprotovali v prvi vrsti prefekti Marijanišča in ne toliko nemškogovoreči sošolci. Vendar je sedanjim mladjevcem znal prikazati lepoto slovenske pisane besede profesor slovenščine na Plešivcu, Ziljan Schnabl, ki je svojim učencem govoril o Ivanu Cankarju in Prežihovem Vorancu. Izid „mladja" je omogočila Družba svetega Mohorja. Prvo žarišče odpora proti reviji je bila menda profesorska soba na slovenski gimnaziji, je rekel dr. Zdovc.

Glavni urednik „mladja" je nato podelili mladjevske literarne nagrade in nagrajence predstavil. Odziv na razpis je bil večji kot je to bilo pri prvem poizkusu. Nagrade so prejeli Olga Vouk (3. nagrada), Andrej Mohar (3. nagrada), Štefka Vavti (2. nagrada) in Anton Gallob (1. nagrada). Teksta nagrajencev Antona Galloba in Olge Vouk sta objavljena v 17. številki revije, medtem ko bosta teksta drugih dveh nagrajencev objavljena v eni izmed prihodnjih številk.

Dr. Zerzer je predstavil novo številko revije, ki prinaša tekste Janka Messnerja (Osja parabola), Janka Pörtscha (Koroška basen), Leva Detele (Padci gore, žvižgi more), Anite Hudl (Kako sem doživela prave dame), Florjana Lipuša (Odkritje drevesa), Petra Milloniga (Koroški pasjon) ter pesmi Gustava Januša in Antona Gabriela.

Galicija

Huda izguba je zadela našo skupnost, ko nas je dne 28. aprila t. l. za vedno zapustil ugledni gospodar Rožarjeve kmetije v Galiciji Jožef Lužnik. Pokojni je bil zgleden oče, napreden kmetovalec in ugleden občan, ki so ga visoko cenili in spoštovali številni prijatelji, pa tudi nasprotniki. Neminljive so zasluge pokojnega za domačo Posojilnico, kateri je kot odbornik služil nad pol stoletja in njene posle opravljal celih 30 let. Bil je nam vsem mlajšim v odboru svetel zgled vestnega in požtrvovalnega ter nesebičnega delovanja in skrbi za blagor soseščine in naše narodne skupnosti.

Ni čuda, da ga je pri pogrebu spremljala dolga vrsta prijateljev in sosedov, ki je do zadnjega napolnila cerkev in pokopališče. Devet duhovnikov, ki so v trdih časih deloma našli pri Rožarju gostoljubje, pojačen moški zbor domačih in žitrajskih pevcev, so ga spremljali na zadnji poti. Domači župnik Gotthard mu je izrekel zahvalo za njegovo zgledno življenje in pomoč v župniji; za domačo Posojilnico in Zvezo slovenskih zadrug pa se je poslovil od pokojnega podpredsednik dr. Mirt Zwitter iz Celovca.

Hudo prizadeti Rožarjevi družini izrekamo vsi, ki smo pokojnega poznali in visoko spoštovali, iskreno občuteno sožalje.

Borovlje

Slovensko prosvetno društvo v Borovljah je v nedeljo 11. 5. pri Cingelcu na Trati priredilo materinski dan. Na prireditvi so najprej nastopili mladinci iz Dolih pri Borovljah, nato pa je predsednik društva Andrej Wieser materam v čast spregovoril nekaj besedi. Med drugim je dejal, da je žena v naši družbi vedno doprinašala velik delež k napredku ter ohranitvi naše besede. Posebno so se slovenske žene izkazale v času narodnoosvobodilne vojne, ko so nesebično podpirale partizane.

Spored otrok je bil zelo prisrčen. Našim mamicam so zapeli nekaj pesmi in povedali recitacije, društveniki pa so ženam ob prihodu v dvorano poklonili cvetje.

V drugem delu prireditve so nastopili igralci „Odra 73", ki so iz Pliberka med nas prišli s komedijo „Strogo zaupno" in tako razvedrili zbrano občinstvo. Igro so ljudje dobro sprejemali, gostje-igralci pa odlično igrali.

Prireditev je obiskalo precej mladine in mater, kar je za prireditelje dober uspeh. Seveda smo pri Cingelcu vajeni večje udeležbe. Za tak dan pa je težko privabiti več ljudi. Kljub temu so bili boroveljski prosvetaši zelo zadovoljni, saj jim je uspelo privabiti precej novih ljudi in to predvsem mladino.

Zaključen 24. letnik Mladega roda

Z najnovejšo dvojno številko (maj in junij) je zaključen 24. letnik Mladega roda, lista za šolsko mladino, ki ga izdaja konzorcij slovenskih učiteljev na dvojezičnih šolah Koroške. Minulo je skoro četrt stoletja, odkar Mladi rod zahaja med našo šolsko mladino in zaradi zanimive vsebine razveseljuje tudi starejše ljudi. Ob tej priložnosti naj izrečem zahvalo in priznanje vsem tistim, ki so kakorkoli pomagali sooblikovati njegovo vsebino. Pri tem mislimo na urednike, priložnostne in stalne sodelavce, ki so s svojim deležem v obliki spisov, pesmic, pripovedk, ilustracij in drugih prispevkov mnogo doprinesli, da je list po vsebini in obliki vedno zanimiv in privlačen, tako za mlade in tudi starejše ljudi.

Razumljivo je, da so se v najnovejši številki Mladega roda spomnili obeh najvažnejših letnic tega leta — 30-letnice osvoboditve izpod fašizma in 20-letnice podpisa državne pogodbe. Prav tako so določen prostor posvetili najlepšemu mesecu maju, materinskemu dnevu in koncu šolskega leta — počitnicam. Na literarnem področju so se spomnili največjega slovenskega pesnika Otona Župančiča in znanega ruskega pisatelja Nikolaja V. Gogolja, slednjega z odlomkom iz njegovega dela Taras Buljba, na zgodovinskem pa kmečkih uporov. Pri spoznavanju domačih krajev, sta nas Tomi in Milan tokrat povedla iz Roža v Podjuno. Velik delež je v zadnji tševilki Mladega roda prispevala šolska mladina in sicer kar štiri strani, kar je še prav posebno razveseljivo in priznanja vredno. Domačim piscem pomagajo s svojimi prispevki tudi nekateri predstavniki slovenske mladinske književnosti, kar zelo bogati in popestri kakovost in obliko Mladega roda. Tudi to številko je ilustrirala Jelka Reichman.

TRIBUNA BRALCEV — TRIBUNA BRALCEV — TRIBUNA BRA

Ne gre jim v glavo, da bi Slovenci imeli moderno šolo

Koroško časopisje je poročalo o novem poslopju, ki ga je dobila slovenska gimnazija. Prav na prvi strani je poročala Volkszeitung, da je novo poslopje stalo štirideset milijonov šilingov in da ima manjšina najmodernejšo šolo.

Pripomnil bi sledeče: Mislim, da bi bilo nesmiselno, če novo zgrajeno poslopje ne bi ustrezalo najnovejšim pedagoškim in arhitektonskim spoznanjem. Seveda nekaterim ljudem ne gre v glavo, zakaj bi ravno Slovenci imeli tako moderno poslopje. Pozabijo tudi, da smo na poslopje čakali 18 let in da so naši šolarji 18 let poznali samo naporni popoldanski pouk. Da je stavba stala 40 milijonov šilingov, me prav nč ne čudi. Čudno je samo, da pri tej „brzini", s katero je bila sezidana ta šola, stroški niso bili še večji.

J. Wrolich, Loče

Offener Brief

Sehr geehrter Herr Kuneth! In der „Kleinen Zeitung" erregen Sie sich darüber, daß die Kärntner Slowenen, aus Anlaß der 30. Wiederkehr des Sieges über den deutschen Faschismus, am 25. Mai 1975 in Bleiburg eine Kundgebung abhalten und für diesen Zweck „ausgerechnet" den 10.-Oktober-Platz (Hauptplatz) benützen. Um den Sinn Ihres Protestes, falls ein solcher überhaupt gegen ist, zu erforschen, muß ich Sie doch fragen, wie Sie den 10. Oktober 1920 sehen und verstehen, da Sie es als arge Taktlosigkeit empfinden, wenn das Gedenken an den Fall des Naziregimes, welcher ja die Wiedergeburt Österreichs erst möglich machte, an einem Ort abgehalten wird, der an Volksabstimmung und Abwehrkampf erinnert.

Bedeutet der 10. Oktober für Sie den Verbleib Südkärntens einschließlich slowenischer Volksgruppe bei Österreich, oder sehen Sie ihn, wie Dr. Hans Steinacher im gleichnamigen Buch, als „Sieg in deutscher Nacht", als Sieg für die „deutsche Sache", für das Deutsche Reich? Steinacher als Hauptperson des Kärntner Abwehrkampfes dokumentiert in diesem seinem Buch bekanntlich sehr eindrucksvoll und unmißverständlich, daß der Abwehrkampf nicht um den Verbleib Südkärntens bei Österreich geführt wurde und die erfolgreiche Volksabstimmung nicht Österreich galt, sondern daß es einzig und allein um Deutschland ging! Sieht man es so, kann eine Siegesfeier über den Faschismus, veranstaltet am 10.-Oktober-Platz, natürlach verärgern. Aufrichtige Österreicher werden des 10. Oktober aber nicht im Sinne Seinachers gedenken, weil es der österreichischen Sache zuwiderläuft.

Was das Vergessen und Verzeihen jener betrifft, die laut Ihren Ausführungen wiederholt Bereitschaft dazu gezeigt haben sollen, sich aber nun vor lauter „aufrichtigem Vergessen und Verzeihens" durch die Veranstaltung in Bleiburg provoziert fühlen, wobei Sie hoffen, daß jene dennoch besonnen und überlegt reagieren werden, wie damals, als die Autokolonne auf den Kömmel fuhr, so ersparen Sie sich bitte solch unglaubwürdiges Geschwätz? In Kärnten neigt man dazu, Herrschaft und Auswirkungen der Nazizeit zu vergessen oder totzuschweigen, nicht aber die Ereignisse um die Partisanentätigkeit. Ein wichtiger Grund hiefür dürfte erstens das Warmhalten des Feindbildes, die „Tschuschen" diesseits und jenseits der Grenze, sein, vor allem aber der Feind von 1918—1920; das zweite Feindbild sind die „Volksverräter" (Widerstandskämpfer aller Gruppierungen) von 1938—1945. Daß sie zum Wiedererstehen Österreichs beigetragen haben, zählt wohl nichts?

Und wie steht es mit Ihnen, sehr geehrter Herr Kuneth, haben Sie vergessen und verziehen? Nein, denn Sie spielen im Zusammenhang mit der bevorstehenden Feier in Bleiburg ganz bewußt die Sache mit den Partisanen hoch und schrecken nicht einmal davor zurück, das Christsein, das man anderwertig, vielfältig unter Beweis stellen könnte, hier ins Spiel zu bringen, wenn Sie meinen, daß christliche Slowenen eine Teilnahme an dieser Gedenkfeier nicht vor Gott und ihrem Gewissen verantworten könnten, da sie damit das ohnedies gutgeschürte Feuer noch heftiger entfachen würden. Wie steht es eigentlich mit ihrem Christsein, Herr Kuneth? Beruhigt es Sie, als „Beweis" den Taufschein und Kirchensteuerabschnitt vorweisen zu können? Wie sagt doch ein Mensch, der christlich ist oder wenigstens versuch es zu sein: „Durch meine Schuld, durch meine Schuld, durch meine übergroße Schuld!" Versuchen Sie es einmal, Herr Kuneth!

Weil wir aber schon beim Christsein sind, noch einige Worte dazu. Jene „echten" Kärntner, die offen, getarnt oder versteckt gegen die Resterfüllung der Volksgruppenrechte in verschiedenster Form auftreten, haben weder Ursache noch Recht, mögen sie bei Gottesdiensten, diversen Fahnenweihen und Gedenktafelenthüllungen und so „tiefgläubig und andächtig dreinschauen, sind Christen zu nennen, da das Vorenthalten von Menschenrechten bzw. die Einengung derselben und geistiger Terror, noch dazu gegenüber dem Schwächeren (Slowenen), gegen christliche Grundsätze verstößt. Man soll daher zuerst sich selbst an der Nase nehmen und den Christen nicht daran messen und bewerten, ob er an diversen Kundgebungen teilnimmt.

Herbert Guttenbrunner, Köttmannsdorf

OPOMBA UREDNIŠTVA

V rubriki „Tribuna bralcev" objavljamo od časa do časa dopise bralcev našega lista, pri tem pa izrecno ugotavljamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: U

Primož ni ostal v dvorani. Vleklo ga je k morju. Šel je prek trga Unita. Tudi tam so proslavljali. Borci dalmatinskih in bosenskih brigad, strnjeni v kolo s Tržačani, so peli in plesali . . .

Primož se je ustavil ob morju. Prisluhnil je šumenju valov in se zagledal v temno, svetlikajočo se gladino. Na obzorju so ždeli obrisi bojnih ladij. Iz daljave je prihajalo petje Dalmatincev. Zateglo je odmevala pesem „Ide Tito preko Romanije" in se izgubljala v temnem šelestenju vode . . .

Zahrepenel je po Ani in sinu.

22

Na Travnikarjevi domačiji so dočakali svobodo kakor najlepšo pomlad. Stari Travnikar je na slemenu razobesil dolgo zastavo s peterokrako zvezdo, ki sta jo bili prav za to priložnost sešili Tinka in Ana. Ponosno je plapolala nad cvetočimi češnjami, ozelenelimi obronki in zoranimi njivami. Travnikar bi bil rade volje stočil vse žganje in mošt, zaklal prašiča in še kaj drugega, če bi prišla vsaj četa, da bi proslavljal zmago skupaj z osvoboditelji. V srce mu je kanila grenka kaplja razočaranja: v hribih so ostali sami. Kdor je le mogel držati v rokah orožje, je šel v dolino. Če ni bil za drugam, so ga vzeli k ljudski milici, da bi stražil skladišča.

Ker ni bilo partizanov, je šla družina z novim psom vred na miting v vas. Le mati je ostala pri otroku. Glavno besedo na mitingu je imel Travnikar, komunist in odbornik. Stopil je na oder in spregovoril kot kakšen komisar. Kakor svoj čas partizani je obljubil kmetom boljše in lepše čase, čase brez davkov. Saj imajo vendar oblast in svobodo . . .

Ana je recitirala nekaj pesmi, Tinka pa je pela v zboru mladink. Potem je bil ples. Igral je Travnikar in še trije godci njegovih let. Dekleta in žene so se zavrtele s starimi dedci in med seboj. Samo minercu Marku je pripadala čast, da je zastopal partizansko vojsko. Že ves mesec je bil pri Travnikarju. Iz obroča se je bil — kot po navadi — rešil pravočasno sam. Izginil je v luknjo kot star lisjak, ko prvič zapoje lovski rog in zabevskajo psi. Kamandantu je tarnal, da ni eksploziva in da ga gre iskat. Čeprav je bil previden, so ga neko noč, na brvi čez reko, obstrelili belogardisti v nogo. Imel je še toliko moči, da se je privlekel do Travnikarja. Obvezala ga je Ana. Spravili so ga v bunker v grapi. Odkar so bili Ano ujeli raztrganci, ni zaupal nikomur.

Da so Ano Nemci spustili, se Travnikarjevim ni zdelo čudno. Ko pa je prinesla hrano Marku v grapo, ji je dejal: „Ana, z Ozno boš pa imela sitnosti. Ti ne verjamejo nikomur, še med seboj se sumničijo. Tudi mene so gnjavili, ker sem bil padel z butaro drv v roke nemškim žandarjem. Komandir me je spustil, češ naj ne bodo neumni, kako naj bi bil takle staruh partizan . . ."

Marko je bil na mitingu blažen med ženami. Za vaščane je bil heroj, zakaj na prsih se mu je lesketal red hrabrosti. Tarnal je dekletom, kako mu je žal, da ne more plesati.

Sredi noči so se privlekli domov. Travnikar bi bil še doma igral, pa mu je mati vzela harmoniko iz rok, da ne bi zbudil otroka.

„Lepo si govoril kmetom, Travnikar. Skoraj prelepo," je rekel Marko. „Bojim se, da ne bo vse tako . . . Že danes ste bili sami. Zdaj pa se samota šele začenja. Kot sem ti rekel: videl jih boš, kadar bodo prišli zaradi lesa, živine in davkov. E, kakšni opravki jih čakajo v dolini! Saj si bil boljševik in veš, kaj je bilo v Rusiji . . ."

Travnikar se je vznejevoljil:

„Ne bodi hudoben, Marko, in ne pokvari nam veselja nad svobodo!"

Po mitingu Marko ni šel več v grapo; pa tudi v dolino ne pojde, dokler se mu rana ne bo zacelila. Tudi Ana je ostala pri Travnikarjevih. Saj ni vedela kam. Tu bo počakala, da se bo javil Primož. Po radiu so zvedeli, da so njihovi fantje ostali živi. Travnikar ji je rekel:

„Ana, vajina ohcet mora biti pri nas! Če je bil Marko za botra, bom jaz za pričo. Vojko pa Primožu! Dva lovca — to bo držalo za večno!"

V zibki je zajokal Andrejček. Imel je že skoraj tri mesece in je gledal živo kot Ana, včasih pa je namrščil izbočeno čelo kot Primož. Vrisnil je, da je bila vsa hiša pokonci

Potem je sesal iz Aninih prsi z ihtavo silo, kot bi hotel neutegoma zrasti. Ana je ljubkujoče pritisnila otroka k sebi in življenje se ji je v nenadnem prelomu zazdelo kot neminljiv sončni dan. Polna je bila tega čustva.

Živela je med snom in resničnostjo, med nebom in zemljo, obsedena od neučakanosti, od hrepenenja po Primožu. Kar naprej je gledala v oblake, hiteče prek njune gore, in mu pošiljala pozdrave.

Na robu so rahlo zazeleneli macesni, odpiralo se je nežno brstje bukev. V Jelovici je že pel veliki petelin. Travnikar pa je, kot bi imel dvajset let, zgrabil za plug, oral, trosil na njive in senožeti gnoj in pripravljal zemljo za novo življenje., Marko je pil, kadil in za zabavljal čez ves svet, jezen na nogo, ki ga ni hotela ubogati. Še vedno se je plazil okoli hiše z berglo.

Nekega sončnega dne sta se Ana in Tinka vračali iz vasi, kamor sta bili šli po časopise in poizvedet, ka je povedal radio. Kolovoz ju je pripeljal v grapo, kjer se je gozd nehal in se je začenjala senožet. Tedaj pa . . . Kot bi zrastli iz zemlje, so se znašli pred njima vojaki, kakršnih

Slovo od zaslužnega zadružnika

V četrtek 15. maja t. l. smo spremljali iz hiše žalosti pri p. d. Knežniku v sosedno cerkev in na pokopališče v Glinjah bivšega gospodarja te kmetije Jožefa Goričnika, ki je svojo ženo in družino ter našo skupnost za vedno zapustil v visoki starosti 86 let. Za pogrebno mašo in slovo na pokopališču se je zbrala velika množica od blizu in daleč. Posebno številni so bili moški, ki so s svojo udeležbo izkazali sosedu in uglednemu gospodarju zadnjo čast. Domači pevski zbor mu je na domu, v cerkvi in ob grobu ubrano pel žalostinke, župnik pa se mu je zahvalil za njegovo dolgoletno sodelovanje v cerkvenem zboru in ob potrebah domače cerkve. Pokojni Jožef Goričnik pa ni bil samo vzoren mož in oče svojim, marveč je že od mladih let služil tudi širši skupnosti. Bil je dolga leta občinski odbornik bivše občine Medborovnica. Celih 43 let je požrtvovalno delal kot odbornik in 26 let kot predsednik domače Hranilnice in posojilnice v Glinjah. Mnogo let je odgovorno tudi sam vodil blagajno in knjige zadruge, upravljal njeni hiši v Borovljah in še s prav posebno ljubeznijo zadružni dom pri Cingelcu na Trati. Tam je veljala njegova skrb in ljubezen tudi še kulturnim prireditvam, ki smo jih prej imeli pogosteje kakor v zadnjih letih. Knežnikov oče je imel dobro besedo in pameten nasvet za vsakega, ki je pri njemu v pisarni ali na domu iskal pomoči. In teh ni bilo malo: nešteti delavski domovi in kmetije mu dolgujejo zahvalo, ker jim je kot odgovorni zadružnik posredoval pomoč zadruge s posojilom ali pa z vzgojo h koristnemu varčevanju. To je bil tudi glavni vzrok za številno spremstvo na njegovi zadnji poti.

Besede zahvale pokojnemu je v imenu slovenskih zadružnikov in njihove Zveze slovenskih zadrug v Celovcu izrekel dr. Mirt Zwitter. Povedal je, da pokojni ni bil mož mnogih in glasnih besed, pač pa junak neumornega, vztrajnega in zvestega podrobnega dela v korist sosedov in naše skupnosti. Naj bi mu bilo počivanje v domači zemlji, ki jo je tako vneto ljubil, lahko. S posnemanjem njegovega zgleda pa mu naj mladi rod ohrani časten spomin med slovenskimi zadružniki.

Knežnikovi družini izrekamo vsi ob izgubi dobrega očeta globoko sožalje.

KOROŠKI MUZEJI SPET ODPRTI

Sporočamo, da je Deželni muzej v Celovcu odprt od torka do sobote od 9. do 16., ob nedeljah in praznikih pa od 10. do 12. ure. Ob ponedeljkih je muzej zaprt.

Prav tako lahko obiščete keltskorimske izkopanine na Štalenski gori vsak dan od 8. do 18. ure.

Koroški muzej na prostem v Gospej sveti je odprt do srede oktobra vsak dan od 9. do 17. ure.

Obisk muzejev toplo priporočamo!

Slovensko prosvetno društvo „Danica" vabi na

PEVSKI KONCERT

ki bo v soboto 24. maja 1975 ob 20. uri pri Voglu v Št. Primožu.

Nastopa mešani pevski zbor „KRKA" iz Novega mesta na Dolenjskem, pod vodstvom dirigenta prof. Radovana Gobca.

K številni udeležbi vabi

odbor

Radiše

Minulo nedeljo 19. maja so nas radiški prosvetaši spet povabili na kulturno prireditev, tokrat v čast našim dragim materam. Čeprav z majhno zakasnitvijo (en teden po materinskem dnevu), smo se povabilu radi odzvali in tudi dvorano zasedli do zadnjega kotička. Pozdravne besede je spregovoril naš učitelj Tomi Ogris. Nato so naši malčki pod vodstvom neumorne učiteljice Nežike Povšetove, izvedli pester spored za naše mamice, kateremu je nato sledila igra „Naš dom", ki so jo lepo podali naši prosvetaši. Pohvala velja celotni igralski družini, ki je svojo nalogo odlično rešila. Tu se je spet videlo, da je naša prosveta aktivna in da iz srca rada dela na kulturnem polju. Prav posebno razveseljivo pa je, da so igralci po večini mladi ljudje, tako da imamo upravičeno upanje, da prosvetno delo na Radišah ne bo še izumrlo.

Ne nazadnje pa je pohvalo treba izreči našemu neumornemu režiserju Šimeju Wrulichu, ki je moral žrtvovati mnogo časa in truda, da je igra tako lepo uspela. Pri tem je treba še upoštevati, da naš Šimej po letih ni eden najmlajših, vendar po srcu in aktivnosti pa je še pravi mladenič.

Za v bodoče upamo, da nas bodo naši prosvetaši še večkrat povabili, saj vedno radi pridemo. Želimo jim za v prihodnje še mnogo uspeha.

Na Koroškem gostuje Avstrijski nacionalni cirkus

Od danes 23. maja naprej do 1. junija bo v celovški sejemski hali gostoval znani Avstrijski nacionalni cirkus Elfi Althoff-Jacobi. Ta cirkus slovi kot eden najboljših v Evropi. Njegov spored sestavljajo artisti svetovnega slovesa, kar — v nasprotju z družinskimi cirkusi — jamči za kakovost in uspeh. Na sporedu je 20 novih točk, v katerih bo poskrbljeno za vse tisto, kar si publika želi od cirkusa — senzacij, napetosti, korajže, šaljivih vložkov itd. Videli boste smele akrobate, nevarne dresure divjih živali, klovne itd. Poleg cirkuških točk, si lahko ogledate tudi menažerijo na „kolesih" z nad 200 živalmi. Posebnost cirkusa pa je tudi nastop ljudstev iz Afrike, ki udejstvujejo kot glasbeniki, plesalci in zaklinjalci kač in tako predstavljajo del pisane in skrivnostne afriške kulture oziroma folklore. Prva predstava bo danes ob 20. uri, drugače pa bodo predstave vsak dan ob 15.00 in 20.00 uri, razen v nedeljo, ko bosta predstavi ob 14.30 in 18.00 uri.

Kdor želi zadihati pravo cirkuško atmosfero, ima sedaj lepo priložnost. Pridite in oglejte si spored sodobnih gladiatorjev, ki vas bo prav gotovo presenetil in navdušil.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV vabi na

spominsko svečanost

OB TRIDESETLETNICI NACISTIČNEGA ZLOČINA PRI PERŠMANU

ki bo v nedeljo 1. junija 1975 ob 13.30 uri pri Peršmanu v Podpeci nad Železno Kaplo.

Spored: spominski govor predstavnika Zveze koroških partizanov, petje in recitacije.

Prosimo, da se svečanosti v spomin žrtev barbarskega fašizma v čim večjem številu udeležite.

Glavni odbor

Globasnica

Iz Globasnice se oglašamo pogosteje z obvestili o kulturnih prireditvah. Poročila o dogajanju na gospodarskem področju so le redek pojav. Tokrat pa moramo povedati, da je imela naša Hranilnica in posojilnica dne 20. aprila 1975 svoj občni zbor. V lepo pripravljeni dvorani pri Šoštarju, se ga je udeležilo nad 30 članov. Poročilo, ki ga je za upravni odbor podal poslujoči odbornik Janez Hudl, nam je potrdilo, da se naša kreditna zadruga ugodno razvija. Promet je do minulega leta presegel 37 milijonov šilingov, pa tudi hranilne vloge so lepo narasle. Tako je zadruga mogla zadovoljiti vse člane, ki so pri njej iskali razna posojila in kredite, ki so seveda tudi šli v višino.

Na občnem zboru se je zaradi starosti poslovil kot predsednik naš priljubljeni Štefan Kordesch p.d. Kukman iz Male vasi. Pridobil si je pomembne zasluge za uspešni razmah zadruge v zadnjem desetletju ter mu za ta doprinos izrekamo vsi toplo zahvalo.

Za naslednika je bil izvoljen dosedanji podpredsednik Lojz Gregorič p.d. Hamar iz Male vasi in posestnik poznanega gostišča Juena v Čepičah. Njegovo dosedanje mesto podpredsednika pa je prevzel Štefan Sadjak p.d. Falander iz Globasnice. Nadzorni odbor ponovno vodi Franc Wutte p.d. Kunc iz Male vasi.

Poslevodeči podpredsednik Zveze slovenskih zadrug v Celovcu dr. Mirt Zwitter, ki je prisostvoval občnemu zboru, je izrekel dosedanjemu predsedniku ter vsem odbornikom, posebno še neumornemu Janezu Hudlu zahvalo in priznanje, novemu vodstvu zadruge pa je zaželel za bodočnost še nadaljne uspehe.

Druga razstava „avle slovenice"

Lepa otvoritev s slovenskimi umetniki

Tudi druga razstava „aule slovenice", v kateri razstavlja svoje plastike in grafike kipar Janez Boljka, je našla velik odmev in široko zanimanje. K vernisaži v sredo, dne 14. maja se niso zbrali samo naši slovenski koroški umetniki, pesniki in kulturni delavci, ampak tudi zastopniki nemškega tiska in radia ter zastopniki drugih razstavnih galerij. Goste niso presenetili le široki prikaz umetniškega ustvarjanja Janeza Boljke na likovnem področju, temveč tudi njegova najnovejša grafična dela. Čisto nepričakovano pa so bili konfrontirani z moderno slovensko besedno umetnostjo in glasbenim sporedom.

Pianist Aci Bertoncelj in članica ljubljanske Drame Lenka Ferenčak sta namreč v usklajenem sporedu izvajala kompozicije Frederica Chopina in Antona Försterja ter pesnitve: uvodoma Prešernovega „Povodnega moža", nato pa pretresljiv „Zelen grobek" Ceneta Vipotnika in Pavla Šivic ter „Pesem" Svetlane Makarovič.

Kot koroški avtor je bil zastopan pesnik Andrej Kokot s pesmijo „Smrt pesnika" in „Ujetost". Njegovi nemški pesnitvi „Der Einsamkeit" in „Lied" pa sta recitirala mlada Helena Verdel in Samo Kupper.

Z veseljem ugotavljamo, da se nova zvrst naše kulturne prisotnosti v Celovcu, ki jo je pričela „aula slovenica", uspešno razvija. Pričakovati je, da bo tudi to razstavo, ki je odprta v Pavličevi ulici 5—7 do 30. maja t. l. obiskalo čim več naših rojakov in sodeželanov, ki jim naj posreduje spoznanje slovenske umetnosti.

Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: U

neumnosti, da se zate ne bo zmenil nihče razen Bliska. Preden pa bi se začela redna obravnava, mine lahko mesec dni..."

„Kaj pa tanki? Se bomo udarili z Angleži? Če bo zaropotalo, glej, da me prideš takoj rešit!"

„Seveda te bom prišel. Pa nič ne maraj! Takoj ko se vrne Blisk, boš zunaj. Samo ne jemlji si preveč k srcu. Gre za pomoto!"

„Kaj veš, koliko bo še takih pomot! Ali mi nisi nekoč razlagal, da si nekje bral, da je revolucija kot svinja, ki žre svoje mladiče? Mene se je že lotila, požrla pa me ne bo!"

Vojko se je zasmejal:

„Če bo požirala take, kot si ti, bo poginila, preden se bo nasitila! Primož, malo še potrpi! Takoj ko končam dežurstvo, bom šel spet na lov za Bliskom. Veš, kaj se je zgodilo? Pobegnil je Sloki. Tisti tip, ki ne mara Rusov in nam je vedno kaj ugovarjal pri političnih urah... saj se ga spomniš iz banke?"

„Ta tip?! Kam je izginil?"

„Neznano kam. Iščejo ga."

„Gotovo jo je pobrisal s kovčkom, v katerem je bil denar — kdove koliko milijonov lir!"

Zvečer je prišel Blisk in ukazal, da Primoža spuste. Povedal je, da je Ozna dobila ovadbo, da ima Primož na vratu obešene šifre in da se je nekajkrat sestal z Angleži. Ta vest je bila podprta še s tem, da je imel dekle gestapovko — za uradnika s prenapeto domišljijo je bilo dovolj...

Blisk se mu je v imenu tistih, ki so napravili napako, opravičil in mu vrnil njegov dragi spomin. V tolažbo mu je povedal, da je Gorazd še med bojem presedel šest mesecev v zaporu, preden se je izkazalo, da je nedolžen in da so mu zaupali...

Naslednji dan je bataljon priredil v kasarniški dvorani miting za vso ulico. Prostor, okrašen z zastavami, je napolnilo več kot tisoč ljudi. Bataljonski komisar, ki bi bil moral množici govoriti, je nenadoma zbolel. Čeprav je pisal govor tri dni in mu ga je študent pisar popravil še slovnično, ga je spričo tisočglave množice zgrabila trema. Dobil je drisko in odpovedal. Na povelje bataljonskega štaba je moral na oder podporočnik Vojko. Vedeli so, da je večkrat dobro govoril po vaških skednjih kmetom in da se je izkazal tudi na političnih urah. Otepal se je, ker je bil popolnoma nepripravljen, pa so mu rekli, da ga partija ni poslala zastonj na tri tečaje in da bo že nekaj govoril. Če pa se mu bo zataknilo, bo vojska tačas vpila in ploskala, da se bo spomnil, kako naj nadaljuje. Ponudili so mu komisarjev govor. Samo preletel ga je, potem pa ga je vtaknil v žep, ker ni bil po njegovem okusu. Imel ga bo za „rezervo"...

Zbral je vso srčnost in se zagledal v tisočero obrazov, ki so strmeli vanj, kot bi ga hoteli hipnotizirati. Ploskali so in rjoveli, še preden je odprl usta. Za hip ga je spreletela tesnoba, kot pred prvim strelom. Ko pa je zaslišal svoj lastni glas, samozavestno doneč po razsežni dvorani, ga je tesnoba minila in pogum mu je rastel z vsakim stavkom. Videl ni kogar več. Zanesle so ga lastne besede navdušenja, strmel je prek vseh glav in govoril govoril — o boju slovenskega naroda, obsojenega na smrt, o partiji, ki je vzdignila ljudstvo v upor, vodila boj na življenje in smrt, o Titu, ki je narodom Jugoslavije pokazal pot k zmagi in svobodi, o delu, o fronti, ki je zedinila slovenske ljudi in narode Jugoslavije v nerazdružljivo celoto, o bližnjih in daljnih ciljih in o močeh ljudstva, ki ga ne more premagati nobeno nasilje...

Razžarjena množica je ploskala in vzklikala, ker ji je govoril iz srca, tako kot je mislila in čutila sama.

Takoj za njim je med valovanjem navdušenja stopil na oder Primož in deklamiral Kajuha:

Samo milijon nas je,
milijon umirajočih med mrliči,
milijon, ki pijejo jim kri biriči,
en sam milijon,
ki ga trpljenje krotoviči
in vendar ga nikoli ne uniči!

Nikoli in nikdar!

Zato, ker nismo trhle bilke,
ki po toči ovene,
ker mi nismo le številke,
smo ljudje!

Edino hlapci cvilijo ponižno, kakor psi
in lajajo, da nas je malo,
da bi v uporu vse pobralo...
O, če ljudi bi ne bilo pri nas,
ljudi, ki ne ubogajo na vsak ukaz,
tedaj bi nas že kdaj odnesel plaz.

Tako pa še živimo,
čeprav nas je MILIJON SAMO,
zdihnili bi, da ne trpimo
z uporno, dvignjeno glavo!

Tudi Primož je doživel viharen aplavz. Sledilo je nekaj točk, ki jih je bil pripravil poročnik Boris in jih je jurišni bataljon z uspehom predvajal od Gorenjske do Krasa.

Miting so sklenili kot navadno z Borovo borbeno pesmijo „Hej brigade, hitite." Vsa dvorana je pela, vmes pa so igrale harmonike...

Moj otrok laže

Takšna vprašanja nas starše skoraj dnevno vznemirjajo. Največkrat pa nanje ne najdemo pravilnega odgovora, zato tudi pri odpravljanju otroške laži nimamo uspeha.

Kaj hoče otrok doseči z lažjo?

Če poznamo prave vzroke laži, bomo laže našli pravilen prijem, da laž odpravimo.

Zanima nas, ali gre pri normalno telesno-duševno razvitem predšolskem otroku za pravo laž?

Že iz vprašanja je razvidno, da tako majhen otrok pogosto svoje želje spreminja v resnico. Dogodi se, da mati ne da otroku denarja za slaščice. Ko se le ta vrne z dedom s sprehoda, pove materi, da mu je dedek kupil tako veliko torto, da sta jo doma oba komaj pojedla.

Štirileten otrok je pogosto v konfliktu z ostalimi otroci. Zgodi se, da pribiti k materi in se potoži: „Ti ne veš, kakšen je Peter. Imel je tako dolgo šibo, da je z njo komaj prišel v sobo, pa me je naklestil. Samo poglej, kakšne roke imam". Ko pa gledamo našega malčka, vidimo, da si je vso zgodbo izmislil. Pripoveduje pa nam jo tako, da še sam verjame vanjo.

Če se poglobimo v razvijajočo se duševnost štiriletnega otroka, pridemo do zaključka, da gre v tem primeru le za naivno laž. Predšolski otrok duševno še ni toliko razvit, da bi mogel točno razlikovati nek sedanji doživljaj od prejšnjih doživljajev. Sedanji doživljaji se telesno prepletajo s prejšnjimi, k temu se pridružijo še otrokove želje, in tako pride do predstav, v katerih otrok ne loči, kaj se je zgodilo prej ali kasneje, ali pa kar si samo želi, da bi se zgodilo. Kritično mišljenje v tem obdobju pri otroku še ni toliko razvito. Kolikor pa deluje tudi mišljenje, moramo upoštevati, da imajo nanj velik vsliv, mnogo večji kot pri šolskem otroku, njegova čustva, ki so zelo intenzivna in jih še ne more obvladati. Zamenjava doživljajev, na katere zelo močno deluje čustvo, je pravi vzrok „laži" pri malem otroku. Zavoljo tega takšne otrokove izjave ne smatrajmo za pravo laž, temveč jo imenujmo naivno laž, ki se bistveno loči od prave laži. Staršem v takih primerih ni treba biti v skrbeh, ker je naivna laž le eden izmed normalnih pojavov v otrokovem razvoju. Ta oblika laži preneha, brž ko doseže otrok določeno stopnjo duševnega razvoja. Zategadelj posmeh ali kaznovanje v takih primerih nista umestna. Saj otrok ne bi vedel in ne bi mogel razumeti, zakaj je bil kaznovan. Uspeh lahko dosežemo le s tem, da navajamo otroka k točnemu opazovanju, ga usposobimo, da bo znal ločiti utvaro od resničnosti in ga učimo, da bo znal, kolikor je pač na tej stopnji možno, kritično ocenjevati svoje izjave in pripovedovanje. Duševni razvoj je proces, ki zahteva določeno dobo, preveliko prehitevanje ni koristno z vidika otrokovega duševnega zdravja, temveč lahko celo škoduje normalnemu razvoju otrokove osebnosti.

T.

Nekaj o zdravju — lahka hrana

Zdravnik pogosto naroči bolniku, da se bo treba držati diete. Ko bolnik sliši izraz dieta, ga takoj zaskrbi, kajti z dieto razume kompliciran način prehrane, ki je drag, a na drugi strani mu vzbudi občutek, da se bo treba marsičemu odreči in bo zaradi tega hrana pusta in neprijetna.

Vsaka bolezen zahteva določen način življenja, poleg tega pa tudi določeno hrano, ki pomaga pri zdravljenju. Izraz dieta praktično pomeni izbiro takšne hrane, ki bo ugodno vplivala na bolezenska dogajanja v telesu in pomagala pri zdravljenju. Diet imamo zaradi tega mnogo vrst, kakor je tudi mnogo vrst bolezni. Hrana mora vsebovati vse za telo nujne sestavne dele: beljakovine, maščobe, ogljikove hidrate, vitamine in minerale. Pripravljena pa mora biti tako, da je okusna, da zbudi bolniku tek in da obenem ne draži njegovih prebavil.

Najbolj pogosto slišimo, da mora kdo držati dieto zaradi rane na želodcu ali dvanajsterniku, dalje poznamo dieto tistih, ki imajo premalo želodčne kisline, potem jetrno in žolčno dieto pa sladkorno dieto in shujševalno dieto itd. Pogostokrat pa se bolniku zatakne že, če mu rečemo, da je treba uživati lahko prebavljivo hrano. Lahko hrano predpišemo navadno ležečim bolnikom, dalje po operacijah ali pa tistim, ki jim hočemo zaščititi prebavila pred preveliko obremenitvijo. Prebavljivost hrane pa je zelo odvisna tudi od načina prebave. Mleko, ki je naš vsakdanji in najcenejši izvor beljakovin, že sodi sem. Če hočemo, da bo še lažje prebavljivo, ga bomo zmešali s čajem ali kavo. Tudi kislo mleko, jogurt in citronsko mleko so lažje prebavljivi. Prebavljivost jajca pa je tudi odvisna od načina priprave: mehko kuhano jajce je lahko prebavljivo, trdo kuhano je že težje, najtežje prebavljivo je pečeno jajce. Enako velja za meso. Lahko prebavljivo je belo meso mladih živali: teletina, perutnina, ribe. Čim bolj mastno je meso, tem težje je prebavljivo. Prav tako pa tudi meso pri pečenju vpije mnogo maščob in je zato težje prebavljivo. Če hočemo imeti lahko hrano, moramo meso kuhati ali dušiti, in ne peči na maščobi. Tudi drobovina spada med težje prebavljivo hrano. Žitarice: pšenica, riž, proso itd. v dieti precej uporabljamo, vendar pa se izogibamo tistih vrst, ki imajo mnogo otrobov ali celuloze, ker so težje prebavljive (ovsena omaka). Sveži kruh je težje prebavljiv kot star. Črni kruh vsebuje mnogo otrobov, zato ga ne uporabljamo v dieti črevesnih obolenj. Testenine, sluzaste kaše ter pudingi so priporočljivi. Zelenjavo v dieti uporabljamo, a če jo hočemo lahko pripravljeno, jo moramo pretlačiti ali pa uporabljati le zelenjavni sok. Tudi primes prežganja k zelenjavi zmanjša prebavljivost. Sadje pripravljamo kot sveži sadni sok ali kot kuhano ali pretlačeno sadje. Med maščobami pa so najlaže prebavljive maslo, margarina in olje. Od začimb uporabljamo drobnjak, čebulo, česen, kumino, peteršilj; ne pa popra, muškata, gorčice, cimeta ali vanilije.

Važno pa je tudi, da je hrana razdeljena v več manjših obrokov, ki so enakomerno razdeljeni prek celega dneva. Popolnoma nepravilno pa je, če pri enem obroku jemo preveč, druge pa izpustimo.

Kako se vedemo med plesom

Ples je bil že od nekdaj najbolj priljubljeno razvedrilo mladih, ki se je kdaj pa kdaj sprevrglo tudi v sklepanje znanstev, prijateljstvo — in tudi ljubezen. Glasba je tu, ki boža ušesa, on in ona se držita za roke — in vse je zares imenitno.

A kako se je pravzaprav treba vesti na plesu, ko še ne poznamo partnerja ali njo, ki jo bomo morda kmalu pričeli pisati z veliko začetnico?

Povabiti dekle na ples ni nič težkega; pri tem zares ni treba zardevati, prav tako pa tudi tega ne opravimo z malomarnim gibom glave ali ene roke, medtem ko tiči druga globoko v žepu.

Pri prvem plesu se seveda ni treba predstaviti dekletu, temveč storimo to približno po tretjem. Tretji ples je v resnici dovolj zgovorno znamenje, da si mlada človeka nista zoprna.

In potem se sučeta ali prestopicata, kakor pač velevajo navade in glasba. Tudi govorita?

Če boste mukoma pričeli kramljati o včerajšnjem vremenu, bo bržda bolje, da sploh ne odprete ust. Če boste — kot z neba — pričeli deliti dekletovim očem ali lasem pohvale, vas bo prav tako čudno gledala, kot če bi ji pripovedovali pravljico o Sneguljčici in njenih škratih. Pogovor bo bolje pričeti s temo o plesu, glasbi nasploh, šoli in prostem času, novih ploščah, filmu, počitnicah ali smučanju. Šele potem se smete opogumiti in pričeti primerjati njene oči z zvezdicami, zelenimi ali modrimi tolmuni in — pa saj znate sami poiskati najboljše primere. A ne pozabite, da ples ni simpozij in da je treba predvsem misliti na prestavljanje nog v ritmu, kot ga veleva orkester. Zato, če vaju pogovor moti, prenehajta in nadaljujta priljubljeno temo obeh — pozneje.

In še nasvet, katerega dekleta ne vabite na ples. Dekle, ki sedi sama s svojim fantom, vam bo bržda dala košarico. Zatorej ne tvegajte poraza in iščite partnerko med „prostimi".

Prav tako vam iskreno svetujem, ne vabite k skupnim korakom dekleta, ki je precej višja ali debelejša od vas. Zakaj bi plesalcem privoščili dodatno zabavo in jih prav prisilili v nevljudno posmihanje?

In če sprejme vaše vabilo za ples po pomoti Ančka namesto Micke, ker sta glavi preveč skup tiščali in nista vedeli, komu velja vaš nasmeh, boste plesali pač z Ančko! Ljubeznivo in moško boste morali prenesti ta „udarec usode". Saj se današnji plesi ne vlečejo kot jare kače...

Drobni nasveti

■ Umivalno gobo najbolje očistimo, če jo za kakšno uro namočimo v slano vodo, nato pa temeljito izplaknemo v več vodah. Kadar perete, pridajte vodi nekoliko kapljic glicerina, voda se bo omehčala in umazanijo boste laže odstranile.

■ Steklo in ogledalo boste lepo očistile s surovim krompirjem, nato pa z vodo, ki ji prilijete nekoliko kisa.

■ S pepelom, ki ga pomešamo s kisom, čistimo okvire pri štedilniku in likalnike. Dajemo ga tudi v umazane steklenice, če jih hočemo dobro očistiti.

V solatah je zdravje

Solata hrani najimenitnejše kulinarike in dietike. Je najnujnejši dodatek jedem, v poletnih mesecih pa se lahko v malce obilnejši obliki spremeni v glavno jed.

Pozabite vsakdanjo solato iz paradižnika, kumaric, pečenih paprik, stročjega fižola... in poskusite:

● solato iz hladne ribe: skuhajte in nasekljajte ribo, jo začinite z oljem in limono, dodajte po okusu majonezo, paradižnikov sok, poper...

● Solato iz zelene: skuhano zeleno nastrgajte in jo začinite z oljem, kisom, poprom, ji dodajte zdrobljen trdno kuhan rumenjak, ribje filete...

● Solato iz gob: skuhajte gobe in jih pustite cele, jih zmešajte s paradižnikom, z nastrganim korenjem, s sekljanimi zelenimi paprikami in jih prelijte z oljem in s kisom...

● Solato iz hrenovk: narežite na tanko skuhane hrenovke, jim dodajte malo pršuta, čebule, kisa, olja, popra...

● Solato iz krompirja: z veliko majoneze in gorčice...

Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: U

še nista videli: kosmati, zamazani. Njihovi pogledi jima niso obetali dobrega...

„Beživa!" je s tesnobo rekla Ana, ki se še ni bila znebila strahu pred Luksovimi ljudmi.

Pognali sta se v beg. Dva od vojakov sta ju zasledovala. Razdalja se je manjšala. Nekaj časa sta tekli po poti, ko pa sta videli, da ne bosta ušli, sta se pognali skozi redko hosto proti planjavi, od koder se je že videlo na domačijo. Klicali sta na pomoč, kar jima je dalo srce. Ušli bi bili, da nista dva od skupine stala više zgoraj, na robu gozda, kjer sta oprezala proti domačiji. Ana je pritekla z zadnjimi močmi tik pred visokoraslega moškega z brki in oficirskimi našitki. Ni se mu mogla izogniti. Planil je nanjo, jo podrl na tla in jo poskušal spraviti podse.

Drugi so tekli za tinko. Le-ta se je bila obrnila in stekla v grapo.

Občutki, ki jih je bila doživela Ana ob podivjanem belogardističnem poročniku so ji dali moči za odpor. Dobro je vedela, za kaj gre. Zaman se je skušala izviti izpod nasilneža, Na vratu je začutila sesajoče poljube, šapasta roka ji je segla k prsim... „Nemoj mačkice, neće ti biti ništa strašno..."

Njene krike je utišala velika dlan. Popustila je, ker bi se bila sicer zadušila, in obmirovala je kot mrtva. Potem je roka segla drugam, moški pa je svojo glavo pritisnil k njeni. Z vso močjo se mu je zagrizla v uho, in ko je trznil, še v vratno kito. V obraz ji je brizgnila kri... Moški jo je pustil. Pahnila ga je od sebe, da je z glavo butnil v deblo. Pobrala se je in bežala skozi zadnje drevje na plano...

Oficir se je pobral in zaklel: „Kurvo, platit ćeš to!" Izvlekel je pištolo in dvakrat ustrelil.

Ana je dosegla senožet in pri čebelnjaku zagledala Marka. Nekje v grapi je kričala Tinka, kot bi jo klali. Ves gozd je bil poln njenega krika.

Spet je odjeknil strel in zapeklo jo je v prsih. Korak ji je obstal, nebo se je rdeče razpočilo in pred očmi ji je zaplesala čreda sonc. Ozrla se je. Opazila je, da se ji zasledovalca zasopla bližata, prepričana, da jima ne bo ubežala. Klecnila je in toliko da ni padla. Toda počasi se je vlekla naprej v strmino. Ko sta ji bila že blizu, je pri čebelnjaku nekajkrat počilo. Eden je padel in se strkljal navzdol, oficir pa je bežal nazaj v gozd.

Marko je še nekajkrat ustrelil. Izza stare hruške je potočil dve bombi in začel vpiti:

„Vod, na položaje! Obkoljuj!"

Nekajkrat je ustrelil v grapo, kjer so bili Tinkini klici na pomoč vse šibkejši. Kmalu zatem je zagledal šest mož, ki so tekli po poti, od koder sta bili prišli dekleti, in izginili v gozdu.

S polja je pritekel Travnikar, skočil v hišo po puško in začel z roba kar na slepo streljati za njimi...

Pred vrati je mati prestregla krvavečo Ano in jo spravila v izbo.

Marko in Travnikar pa sta se spustila v grapo. Zagledala sta Tinko med drevjem. Vsa objokana se je v raztrganem oblačilu vlekla od drevesa k drevesu in se oprijemala debel...

„Oče!" je zajokala.

„Kaj so ti napravili?" je zastokal stari Travnikar.

„Kaj je z Ano?" je vprašala Tinka.

Povedala sta. Naslonila se je na očeta. Ni se mogla umiriti.

Marko se je po hosti plazil k ranjenemu vojaku. Zavlekel se je bil na gozdni rob. Z eno roko je držal pištolo, z drugo pa se je držal za trebuh. Marko se je prihuljeno dvignil. Komaj dvajset metrov sta bila narazen. Ustrelil ga je v roko, da je spustil orožje, potem šele se mu je približal z naperjeno parabelo.

„Ustaš!" je vzkliknil — spoznal ga je po uniformi. „Le kako so zašli ti hudiči v naše hribe?"

„Usmilite se me, gospod," je javkal na tleh ustreljeni.

„Ti si ustrelil dekle, a?"

„Nisem. Lovil sem jo na majorjev ukaz."

Čeprav bi ga bil Marko najraje takoj pritisnil, mu je nekaj velelo, naj ga izpraša. Z obljubo, da ga ne bo ubil, je od njega izvedel za imena mož, ki so napadli dekleta.

Prebijali so se iz Hrvaške na Koroško. Bili so med poslednjimi, ki so jim gorela tla pod nogami. Ko je Marko izvedel, kar je želel, je ranjencu, ki je bil že na koncu z močmi, pognal kroglo v glavo. Vzel mu je torbo, orožje in dokumente. Za noge ga je sankal z livade in ga zavlekel stran od poti, v grapo. Šele tedaj ga je spet zabolela noga. Spomnil se je, da je brez bergle in da je srečno shodil...

23

Travnikarjeva mama je pripeljala krvavečo Ano v izbo. Že ko so se odprla vrata, je otrok vrisnil tako čudno in žalostno, da so se ženici usule solze po zgaranih licih.

„Andrejček...," je zaihtela Ana in stegnila k otroku obe roki, počasi in trudno, ko da ga ne bo mogla nikoli več doseči. Zmanjkalo ji je moči, in če je ne bi Travnikarica držala, bi bila padla. Ko je premaknila roko z rane, se je ulila kri in obrizgala belo platno na otrokovi posteljici.

„Ana, moram te obvezati! Daj, ulezi se na mojo posteljo v kamri!"

„Ne, ne, mama, samo dotaknem naj se Andrejčka..."

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Koroška oz. avstrijska „stvarnost“ v ogledalu tiska

Skaljeni upi

BEOGRAD, 13. maja — (Od diplomatskega urednika Tanjuga). Izjava zveznega izvršnega sveta ob 20. obletnici podpisa državne pogodbe z Avstrijo je nov izraz nezadovoljstva Jugoslavije. Mnoga bistvena določila te mednarodne pogodbe namreč vse do danes niso bila izpolnjena. Skorajda ni potrebno, da bi opozarjali na ta popolnoma jasna določila, predvsem tista, ki se nanašajo na pravice jugoslovanskih narodnostnih manjšin v Avstriji, na določila, ki jih Avstrija, kot je jasno poudarjeno tudi v tem zadnjem jugoslovanskem dokumentu, niti na papirju, niti v duhu ne uresničuje v celoti.

V zadnjih dvajsetih letih se je pokazalo, da je Avstrija sistematično zavlačevala izvajanje teh določil, tako da smo se znašli v položaju, ki resno ogroža naše celotne odnose. Znano je, da Avstrija še ni izpolnila niti vojnih obveznosti — ni na primer vrnila kulturnih dobrin, k jih je vzela jugoslovanskim narodom — da sploh ne govorimo o 50-letnem sporu o vrnitvi arhivov. Na vse to ob žalostnem jubileju opozarja tudi izjava jugoslovanske vlade.

Jugoslavija se je kot država-zmagovalka po drugi svetovni vojni iskreno lotila graditve novih odnosov s svojimi sosedami, tudi z Avstrijo. Tako je prispevala tudi svoj aktivni delež za sklenitnev omenjene pogodbe z Avstrijo. Pogodbo je podpisala v upanju, da bodo ob izpolnjevanju teh določil res nastali iskreni, dobri sosedski odnosi in da bodo manjšine tvorile stvaren most sodelovanja. Tega, da se omenjena pričakovanja niso uresničila, je kriva izključno avstrijska stran.

Kot poudarjajo v Beogradu, bi morale biti zaradi neizpolnjevanja avstrijske državne pogodbe ob 20. obletnici zaskrbljene tudi druge države — podpisnice. Pa ne le zato, ker Avstrija ni izpolnila obveznosti do slovenske in hrvaske narodnostne manjšine, temveč tudi zato, ker omogoča dejavnost neonacističnih in drugih izrazito nacionalističnih ter šovinističnih skupin in strank, čeprav dejavnost teh organizacij posebej prepoveduje tudi državna pogodba. Danes, ko slavimo 30-letnico zmage nad fašizmom, zaradi katerega je trpela tudi sosedna Avstrija, zaskrbljeno gledamo na takšno prizanesljivo stališče pristojnih avstrijskih oblasti, še posebej zato, ker v okviru teh neonacističnih skupin odobravajo in tolerirajo tudi protijugoslovansko „razdiralno“ in teroristično dejavnost ustaških ter drugih grupacij. Najnovejši dokazi o tem so še popolnoma sveži — dogodek, ki dokazuje avstrijsko stališče do teh skupin, se je pripetil komaj pred nekaj dnevi v Pliberku. Ostalih pa sploh ne bi omenjali.

Pri vsem tem jugoslovanska vlada upa in pričakuje, da bo Avstrija končno le spoznala, da stopa po nevarni poti in da takšna politika ogroža jugoslovansko-avstrijske odnose. Na svoje pravično stališče gledamo odločno in načelno, vendar pa smo pripravljeni — to dokazuje tudi najnovejša izjava zveznega izvršnega sveta — prizadevati si za stvarno, iskreno in konstruktivno rešitev, ki je mogoča le v duhu državne pogodbe. To bi bil hkrati tudi najboljši prispevek k dobrim sosedskim odnosom med državama.

Velimir Budimir

Grenka obletnica

V dneh, ko miroljubne, protifašistične in napredne sile po vsem svetu slavijo dan zmage nad nacizmom in fašizmom, mineva tudi 20 let od podpisa državne pogodbe o obnovi neodvisne in demokratične Avstrije.

Z državno pogodbo, ki ji je zagotovila samostojnost, neodvisnost in nevtralnost, je Avstrija prevzela vrsto obveznosti. Tako se je zavezala, da bo nadaljevala prizadevanja, da odstrani iz avstrijskega političnega, gospodarskega in kulturnega življenja vse sledi nacizma, da bo onemogočila oživljanje nacističnih organizacij vseh vrst, da bo prepovedala sleherno nacistično in militaristično dejavnost in propagando.

Toda v tej Avstriji smo danes praktično vsak dan priča celi vrsti odkritih in prikritih nacističnih manifestacij, nacistične in fašistične emigrantske organizacije svobodno delujejo, na njihovih zborih nastopajo predstavniki vlade in parlamenta, nekateri politiki se hvalisajo z nacistično preteklostjo. V takem ozračju razglašajo bivše pripadnike nacističnih enot za prave sinove Avstrije, borce proti fašizmu pa za izdajalce avstrijske države. Neme, a vendar zgovorne priče takega razvoja so razstreljeni in oskrunjeni partizanski spomeniki in grobovi na Koroškem.

Z državno pogodbo, ki jo je poleg velesil podpisala tudi Jugoslavija, se je Avstrija zelo določno obvezala, da bo v vsakem pogledu zagotavljala enakopravne in dejanske možnosti vsestranskega razvoja pripadnikom slovenske in hrvaške narodnosti na Koroškem, Štajerskem in Gradiščanskem. Zavezala se je torej, da bo odstranila posledice dolgoletnega zatiranja, da bo preprečevala pojave šovinizma, nacioanlizma, nacionalne nestrpnosti in sovraštva, vsakršen poskus raznarodovalnega pritiska, skratka, da bo ustvarjala splošno vzdušje, ki bo v prid slovenski in hrvški narodnostni skupnosti v Avstriji. Toda po dvajsetih letih moramo žal ugotoviti, da praktično nobena določba 7. člena avstrijske državne pogodbe ni izpolnjena. Avstrija se stalno in sistematično izogiba in zavlačuje izpolnitev svojih obveznostji, postavlja vedno nove pogojze in s svojim ravnanjem dejansko revidira državno pogodbo . . .

Aleksander Ravnikar
(Mladina, Ljubljana, 15. 5. 75)

Totale Kapitulation
vor deutschnationalen Kräften

In unserem Kärnten ist es gerade der Deutschchauvinismus, der die ja wirklich vorhandenen Interessensgegensätze zwischen arbeitenden Menschen und Unternehmern verschleiert. Durch die Beschwörung eines Pseudofeindes der angeblich Südkärnten von Österreich abtrennen will, verstellen diese Organisationen, die vornehmlich von Unternehmern finanziert werden, den Blick für die wahren Probleme der Kärntner Bevölkerung.

Wenn die SPÖ sich immer wieder begnügt, lediglich politische Erfolgsbilanzen vorzulegen, ohne gesellschaftliche Zielvorstellungen darzulegen und für sie zu werben, wird sie zwangsläufig in jeder politischen Krisensituation Stimmen verlieren und die Bevölkerung Kärntens reaktionären bis faschistischen Kräften in die Hände treiben . . .

Die Passivität der SPÖ in allen ideologischen Fragen zeigt sich auch in ihrer Haltung hinsichtlich des Slowenenproblems, wo sie durch ihre Zustimmung zu einer Minderheitenfeststellung bereits die totale Kapitulation vor deutschnationalen Kräften in Kärnten besiegelt hat.

Der BKS lebt die von der Regierung geplante Minderheitenfeststellung — oder wie sie auch immer umgetauft werden sollte, ab, da eine Zählung zum jetzigen Zeitpunkt eine Legalisierung der schon Jahre anhaltenden Hetze deutschnationaler Kräfte — insbesondere des Kärntner Heimatdienstes — gegen die Kärntner Slowenen gleichkommen würde, die bis jetzt dem nationalistischen Druck standgehalten haben. Es soll scheinbar festgestellt werden, wer sich heute in unserem Land noch als Slowene zu bekennen traut.

Der BSK hofft, daß die SPÖ eine entschlossene sozialistische Politik betreiben wird, die sich mit den Interessen der arbeitenden Bevölkerung Österreichs deckt.

Hans Moser
Bundesvorsitzender des Bundes Kärntner Studenten
(auf dem Landesparteitag der Kärntner SPÖ)

Der Kärntner Heimatdienst
und die deutschnationale Tradition

In der Propaganda des KHD spielt „Österreich“ eine sehr untergeordnete Rolle. „Österreich“ als Wort kommt überhaupt nur vor, wenn es darum geht, den Kärntner Slowenen antiösterreichische Umtriebe zu unterstellen. Daraus zu schließen, daß das Österreich-Bewußtsein des KHD besonders ausgeprägt sei, das wäre freilich ein Trugschluß. Vielmehr scheint es so zu sein, daß der KHD in seiner propaganda die eigene Haltung zu Österreich in den vermeintlichen Feind hineinprojiziert. Das an hand einschlägiger Publikationen abzusichern, fällt wirklich nicht schwer.

So hat z. B. der Organisator des Abwehrkampfes, Hans Steinacher, ein Buch hinterlassen, das über seine subjektiven Motivationen Aufschluß gibt (Hans Steinacher, Sieg in deutscher Nacht, Wiener Verlag, 1945). Und sehr eindrucksvoll wird dem Leser zur Kenntnis gebracht, wie das damals war, mit dem Bekenntnis zu Österreich. „Hingegen spielte ein Bekenntnis zu Österreich in unserem Abstimmungskampf so gut wie gar keine Rolle . . . In Kärnten (war) die Abneigung gegen Wien so groß, daß sogar die Slowenen darauf spekulierten, indem sie uns mit dem ‚roten‘, ‚verjudeten‘(!) Wien schrecken wollten. Aber nicht nur diese mehr taktischen Erwägungen bestimmten unser Handeln. Es war mir stets eine unumstößliche Selbtsverständlichkeit, den Abstimmungskampf nicht um den Anschluß an Österreich, sondern um die großdeutsche Zukunft zu führen. Die Stimmen für Österreich sollten die Anwartschaften auf die Heimkehr ins Reich wahren. Weil wir aber wegen der auf ‚alldeutsche Umtriebe‘ lauernden Interalliierten, vor allem der Franzosen, nicht in der Lage waren, ‚Deutschland‘ zu rufen, wir ‚Österreich‘ nicht sagen wollten, so wurde unser Kampfruf eben ‚Kärnten‘. Und wir sahen in Kärnten das alte Herzogtum des Reiches“ (p. 317).

Damit wird auch klar, auf welchem Boden der lokale Chauvinismus in Kärnten wächst, der alle drei Parteien durchzieht und mit dem sich so trefflich hausieren läßt. Doch dazu noch etwas später.

Als die Abstimmung vorüber war, hilft uns Steinacher wieder mit seiner Einschätzung der Lage weiter. „Es kamen Glückwünsche in übergroßer Zahl; viele auch aus dem Deutschen Reich. Sie zeigten uns das erwachte Verständnis unseres Volkes für unseren Kampf. Von Wien kam ein Mißton, der uns aufhorchen ließ: Die Dankkundgebung des Präsidiums des Nationalrates, die in allen Ländern des österreichischen Staates öffentlich angeschlagen wurde, nannte das Ergebnis des Kampfes um Kärnten ‚einen großen Sieg des österreichischen Staatsgedankens‘. Gerade das war der Kärntner Sieg nun nicht“ (p. 401).

„So mußten die Slowenen am 10. Oktober 1920 in Kärnten mehr verlieren, als staaliche Besitzansprüche: sie trafen mit ihrem Kampf um Kärnten vernichtend das slawische Element nördlich der Karawanken und beschleunigten in ungeahnter Weise die endgültige Einvolkung der Windischen in den gesamtdeutschen Bereich . . . Wir Kärntner sind stolz darauf, daß wir unserem deutschen Volk in einer Zeit dienen konnten, da sein Weg im ganzen durch düstere Nacht führte. Aus deutschem Volkstum und aus der Kärntner Heimat erwuchs uns die Kraft. Die Kärntner Heimat war das uns unmittelbar gegebene Stück Leben der Deutschheit. Weil wir an das ganze glaubten, deshalb wirkten wir auch im verantwortlichen Bereich im kleinen“ (p. 409). „Und so lebte auf dem alten Kampfboden Kärntens hinfort besondenrs mächtig der tätige Glaube an das großdeutsche Reich“ (p. 412). „Der Grenzkampf war aber nur ein Glied in jenem Ringen des Grenz- und Ausfandsdeutschtums um Freiheit und Volkstum, in welches seit Versailles und St. Germain Millionen von Volksgenossen gestellt waren. Von Klagenfurt bis Memel, im Westen und im Osten, im Süden und im Norden und in Übersee — überall die lohende deutsche Not! . . . Der volksdeutsche Kampf geht weiter. Mit seinen Möglichkeiten werden edle und erhebliche Teile unseres Volkes sich durch viele Jahre zu behaupten haben. Volk ohne Staat! Bis einst wieder ein deutsches Schwert geschaffen sein wird“ (p. 413). Dieses Buch wurde übrigens von der Kärntner Landensregierung (Landesarchiv) wieder aufgelegt, nachdem man die allzu verräterischen Pasagen heruasgestrichen hatte, und avancierte in dieser Fassung immerhin zum offiziellen Jubiläumsband für die 50-Jahr-Feier der Volksabstimmung. Einstweilen ist es der Kärntner Heimatdienst, der eifrig weiterschmiedet.

Das großdeutsche politische Erbe zieht sich durch den Kärntner Heimatbund (KHB), dessen Tätigkeit schon lange vor Hitlers Überfall auf Österreich darin bestand, reichsdeutsche Familien in den südkärntner Raum zu vermitteln, und dessen politischer Vorarbeit es zu danken ist, daß Kärnten der strammste Gau in annektierten deutschen Landen wurde. 1945 war der deutsche Spuck kurzfristig vorbei, aber schon 1947 reorganisierte sich Kärntens deutsche Rechte und nahm die Tradition des KHB im neugegründeten „Bund der heimattreuen Südkärntner“ (BHS) wieder auf. 1957 (nach dem Abschluß des Staatsvertrages) erfolgte die Gründung des heutigen KHD, auf den jeder aufrechte Deutsch-Kärntner (oder Kärnten-Deutsche) wahrhaft stolz sein kann. Denn die Verschränkungen mit den Parteien sind groß. Funktionäre und Mitglieder des KHD sind Mitglieder und Funktionäre in allen drei Parteien, und das schafft eine gute Ausgansbasis, Politik zu machen. Für die Normierung des Bewßtseins ist so weit gesorgt, daß jedem Viertenklasser im Heimatkundeunterricht eingetrichtert wird, daß „man mit Blut die Grenze schrieb!“

So richtig es ist, den KHD als deutschnationale Organisation zu bezeichnen, so falsch ist es, ihn in der gegenwärtigen Situation eine faschistische Organisation zu nennen. Richtig jedoch wiederum ist es, ihn als potentiell faschistisch zu bezeichnen. Er bildet den Nährboden, auf dem Unkraut wie Rassismus und Faschismus wuchern kann. Und das mit allen symptomatischen Epiphänomenen: Senile, deutschtümelnde „Traditinsträger„ gehören da ebenso dazu wie schmissige Burschenschaftler, mitunter terroristischen Methoden der Auseinandersetzung, das mit Billigung der Behörden, mit Unterstützung der lokalen Bourgeoisie und das alles mit einer Geisteshaltung, die schlicht und einach rassistisch ist. Faschismus selbst ist an eine bestimmte historische Situation gebunden, er tritt auf, wenn der Kapitalismus in eine Krise gerät, die ihn bis in seine Fundamente erschüttert. Soweit ist es in Kärnten nicht, obwohl die derzeitige wirtschaftliche Situation gekennzeichnet ist durch Exportrückgang, Firmenschließungen und Entlassungen.

„Kärnten wählt deutsch“, prophezeite die Nazi-Postille ‚Deutsche National- und Soldatenzeitung‘ vom 28. 2. 75. In einer Situationsanalyse ist vom „Deutschtümler Wagner“ die Rede, auch daß „Bacher . . . gut deutsch gesinnt“ sei und natürlich auch die FPÖ „den national-politischen Anliegen des deutschen Volkes“ nicht ausweiche.

„Kärnten“ war der Schlachtruf des Abstimmungskampfes, „Kärnten“ war der Schlachtruf aller deutschnationalen Propaganda danach. Und wen wunderts: „Kärnten“ ist der Schlachtruf im Wahlkampf, auch einer SP auf Rechtskurs. „Karntn is lei 1“ und die Wahlen sind gewonnen; die KTZ (4. 3. 75) jubiliert: „Kärntnerisch gewählt“.

Und das wundert auch keinen, den das entspricht dem Stand der ideologischen Verwässerung, der die politische Landschaft Kärntens charakterisiert.

„Versprochen und gehalten,“ verkündet das neue SPÖ-Plakat, das natürlich auch in Kärnten überall hängt. Ein grüner und ein brauner Ärmel schütteln eineinder die Hände.

Ewald Krainz
(Kärntner Studenteninformationen, Mai 1975)

Črna maša

Avstrijska državna policija je v Libučah naredila, kar je morala in kar je — kot izvršni organ zveznih oblasti — najbrž smela.

Če ji ukažejo, naj razbije butice „komunističnim svinjam“, kot na primer levičarskim mladincem v Salzburgu, ko so 3. maja lani hoteli preprečiti nemškonacionalnim desničarjem propagandno zborovanje za štetje posebne vrste na Koroškem, krepko poseže in v nekaj minutah vzpostavi red in mir. Kajti, z „ne legalnim zborovanjem riniti v legalno prijavljeno zborovanje“ Heimatdiensta in njegovih rjavih somišljenikov je protizakonito.

In če ji naročijo, da se smejo ostanki ustaških klavcev zbrati k črni maši za svoje pokojnike samo v omejenem tševilu in le, če se izkažejo z avstrijskim državljanskim listom, je ukaz vestno izpolnjen. (Ne)častni pliberški vod lahko brez skrbi koraka za svojim dušebrižnikom, vrstnikom tistih, ki so v imenu katoliškega Kristusa prekrščevali pravoslavne kristjane, prepevat bilje tistim, ki so nekoč pogansko mučili tiste, ki so preprosto mislili, da je Kristus en sam.

Obdani z množico čuvarjev reda in miru so svoje opravilo tudi opravili. Eni v Salzburgu, drugi v Libučah pri Pliberku. Tako kot so eni nekoč zažgali kristjane v katoliški cerkvi v francoskem Oradourju in drugi v pravoslavni cerkvi v krajiški Glini.

Toda — saj je tega že trideset let in čez — zdaj so eni in drugi lojalni avstrijski državljani in goreči pristaši demokracije, reda in miru, tudi v deželi Koroški, kjer si složno polagajo vence, zdaj na spomenik ene, zdaj druge nepremagane nestrpnosti, nepreboljene preteklosti.

Policija je opravila, kar ji je bilo naročeno. V Salzburgu niso bili postavljeni pred sodišče nestrpneži, temveč demokratični Avstrijci, ki so zakričali resnico: „Tu ste na fašističnem zborovanju! Vse pravice koroškim Slovencem!“ V Libučah je zavarovala trop fašistov, ki so čez bližnjo mejo zakričali: „Mi smo stari, toda mladi tam preko, na drugi strani, sporočajo — nasvidenje!“ in jih varno spremila, ko so se poklonili še svojim bratom v duhu — duhu Oradourja in Gline — pred simbolom nacionalistične nestrpnosti pri mostu čez Krko.

Tu se sklepa zakleti krog zakonitega kršenja zakonov, ki ga avstrijska državna policija ne sme razbiti. Ne bomo še enkrat — ad nauseam — ponavljali pozabljenih zapovedi in prepovedi nekega temeljnega dokumenta avstrijske republike. Ob salzburškem dogodku so ugledni javni in kulturni delavci nemški Avstrijci pri pravosodnem ministru protestirali zoper „kriminalizacijo politično angažiranih Avstrijcev“. Zaman.

Pravijo, da so v Libučah varuhi miru in reda storili največ, kar so mogli, da bi preprečili „provokacijo“, da ne bi dopustili povoda za kakršnekoli proteste. Huda zmota.

Državna policija je v Libučah svojo nalogo res opravila: prav tu je čar. Kajti tisti, ki so libuške bilje dopustili, so varuhom zakona, reda in miru ukazali kriminalizacijo temeljnega zakona države.

Jaka Štular
(Delo, Ljubljana, 13. 5. 1975)

„Janusov obraz avstrijske politike“

(Nadaljevanje s 1. strani)

Na kratko opozorilo jugoslovanske vlade in dolgo listo zahtev slovenske manjšine pa so odgovorili na Dunaju z drugačnim jezikom, žaljivo, podcenjujoče, arogantno odbijajoč vsak ustvarjalen pristop, izenačujoč celo pisanje našega tiska s fašističnim. Poznamo ta Janusov obraz avstrijske politike in nočemo našega slavja spustiti na raven psovanja in groženj. Po vsakem takem incidentu smo samo še bolj prepričani, kako prav ravna naša vlada, ko vztraja pri izpolnitvi državne pogodbe v celoti. Naš tisk, radio in televizija bodo tudi vnaprej žigosali vsak pojav oživljanja nacizma, pa naj bo to včerajšnjim hitlerjevskim mladincem v sosedni deželi všeč ali ne. Bolestna občutljivost uradne Avstrije samo dokazuje, da imajo jugoslovanska opozorila in zahteve manjšine tudi znotraj avstrijske demokratične javnosti vse večjo odmevnost in podporo, da se vse večje število naprednih ljudi priključuje borcem odpora in naprednim mladincem, ki zahtevajo, da je treba v kali zatreti nacizem in naj tisti, ki hočejo štetje posebne vrste za Slovence in Hrvate, raje preštejejo nasilna dejanja nacistov in Heimatdiensta.“

Ribičič je spomnil na narodnoosvobodilni boj in dejal, da je bil to lep in veličasten boj, v katerem smo se borili za samoodločbo slovenskega naroda, zedinjenje Slovenije in nove pravične meje. „Ko smo se partizani vzpenjali po vrhovih Karavank, se nismo ustavili ob obmejnih kamnih. S puškami nad glavo smo plavali preko široke Drave in razširjali vstajo slovenskega ljudstva vsepovsod, kjer živi. Pred tridesetimi leti so slovenski partizani skupaj z enotami jugoslovanske armade plebiscitarno in s krvjo osvobodili celotno slovensko narodnostno ozemlje. Na bojiščih smo uresničili to, kar nam ni uspelo doseči v našem boju za mednarodno priznanje novih meja. Priključili smo velik del Primorske, umakniti pa smo se morali zaradi pritiska velikih sil s Koroške, iz Trsta in Gorice. Vendar tega nismo storili zato, ker bi bili zadovoljni s tako razmejitvijo, ali zato, ker je bila na drugi strani pravica močnejša, temveč predvsem zato, ker smo verjeli in tudi danes verjamemo, da bo Evropa v drugi polovici 20. stoletja bogatejša za spoznanje, da je potrebno prenehati s spreminjanjem meja, pač pa začeti z njihovim ukinjanjem in ustvarjanjem pogojev za svobodno gibanje ljudi, ne glede na njihovo narodno in državno pripadnost.“

Govornik je naglasil, da je Jugoslavija s podpisom državne pogodbe pristala na mejo z zahtevo, da Avstrija dosledno izpolnjuje svoje obveznosti do slovenske in hrvaške manjšine. Dejal je, da so jugoslovanske meje med najbolj odprtimi na svetu in tako odprtost bo Jugoslavija zagovarjala tudi na konfenrenci o evropski varnosti. „Po drugi strani pa bomo povedali, da smo proti zlorabljanju naše odprtosti za politično vmešavanje, hujskanje ali celo pošiljanje terorističnih skupin in vohljačev, in povedali bomo vsakomur, da je pri nas nacistična in fašistična propaganda, širjenje nacionalistične in verske nestrpnosti, rasizma in žalitev prijateljskih držav ustavno prepovedano in tudi onemogočeno.“

Na neizpolnjevanje avstrijske državne pogodbe je spomnil tudi predsednik Zveze združenj borcev NOV Jugoslavije armadni general Kosta Nadj, ki je obširno govoril o pomembnem deležu slovenskega naroda v prizadevanjih za osvoboditev Jugoslavije. Glede Avstrije je opozoril, da tukaj odrekajo pravice manjšinam ter dovoljujejo zopetno oživljanje nacističnih in šovinističnih organizacij. Ob koncu pa je poudaril: **„Vlada republike Avstrije ni pokazala niti malo dobre volje, da bi slovenska in hrvaška manjšina uveljavili jezikovne, kulturne in druge pravice, temveč nasprotno te pravice krnijo in vsak dan kršijo. Nam Jugoslovanom, ki se dosledno držimo mednarodnih sporazumov in ki se načelno bojejujemo za uveljavitev pravic svobodnega razvoja vseh narodov po svetu in spoštovanje enakopravnosti vseh narodnostnih manjšin, je nerazumljivo, da republika Avstrija kot država, ki je med prvimi občutila strahote fašistične invazije, nima moči in volje, da bi se odločno postavila po robu vrenju fašizma v svoji državi.“**

Manifestacija koroških Slovencev

25. maja v Pliberku

Za prevoz udeležencev na nedeljsko manifestacijo v Pliberku sta osrednji slovenski organizaciji preskrbeli posebne avtobuse, ki bodo vozili po naslednjem voznem redu:

● **AVTOBUS Z ZILJE** — Šmohor (10.30), Št. Štefan (10.45), Čajna (11.00), Bistrica na Zilji (11.10), Zahomec (11.20), Straja vas (11.30), Podklošter (12.00), Bekštanj (12.15), Bače (13.00), Rožek (13.15), Vrba (13.30) in naprej v smeri Pliberk.

● **AVTOBUS IZ ROŽA** — Št. Jakob v Rožu (11.30), Podgorje (11.45), Bistrica v Rožu (12.00), Št. Janž v Rožu (12.15), Svetna vas (12.25), Borovlje (12.45), Šmarjeta v Rožu (13.15), Apače (13.35), Galicija (13.50) in naprej v smeri Pliberk.

● **AVTOBUS Z GUR** — Hodiše (11.30), Škofiče (11.45), Št. Ilj (12.00), Bilčovs (12.15), Kotmara vas (12.30), Žrelec (13.00), Grabštanj (13.30) in naprej v smeri Pliberk.

Zbirališče v navedenih krajih na avtobusni postaji.

Poleg tega bo vozil poseben avtobus z Obirske (ob 12.45 izpred gostilne Kovač) oz. iz Železne Kaple (ob 13.00 z glavnega trga) v Pliberk.

Prav tako pa opozarjamo tudi na vlak, ki pelje ob 13.40 uri iz Celovca, ob 13.52 iz Grabštanja, ob 14.00 iz Tinj-Kamen, ob 14.10 iz Velikovca, ob 14.21 iz Metlove in ob 14.28 iz Šmihela ter prispe ob 14.32 v Pliberk.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 24. 5.: 16.30 Rdeči avtobus — 17.00 Kdo rokodelčl z nami? — 17.30 Pustolovščine v Mavrični deželi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Odaja s Heinz Conradsom — 18.25 Televizijska kuhinja — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.56 Šport — 20.15 V soboto zvečer na Predarlskem — 21.15 Oglejte si tole — 22.00 Panoptika — 22.20 Za perišče dolarjev.

NEDELJA, 25. 5.: 16.30 Oddaja z miško — 17.00 Živalski leksikon: „Lev“ — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Portret umetnika. Erich Kunz — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Špijon, ki je prišel iz mraza. — 22.00 Jour fixe.

PONEDELJEK, 26. 5.: 9.30 Oddaja za predšolske otroke — 10.00 Za prgišče dolarjev — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 V kraljestvu divjih živali — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.45 Ceste San Franciska.

TOREK, 27. 5.: 9.30 Oddaja za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Gospod Kottnik — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Satirična paleta — 20.15 Kaj sem jaz? — 21.00 „Cinema ob devetih“.

SREDA, 28. 5.: 9.30 Oddaja za predšolske otroke — 10.00 Šolska oddaja — 17.00 Potovanje — 17.30 Dr. Dolittle in nesrečna kura — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Naslednji prosim — halo doktor — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Nogomet — Bayern München : Leeds United — 22.05 Vojna in mir.

ČETRTEK, 29. 5.: 16.00 Kadoyng. Igra za otroke — 17.00 Imenoval ga je Ida — 17.45 Mali medved — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 K prazniku — 18.30 Mala predstava — 19.00 Umetnost v Avstriji — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Tujec.

PETEK, 30. 5.: 9.30 Oddaja za predšolske otroke — 10.00 Šolska oddaja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Družina Kremenčkovih — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Horizonti — 21.00 Orfeu Negro.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 24. 5.: 16.25 Savoy hotel 217 — 18.00 Potovanje skozi samega sebe — 19.00 Sam na širokem morju — 19.50 Družina Frölich — 20.00 Galerija — 20.15 Plava palača — 21.45 Johann Sebastian Bach. Pastorale v 4 stavkih f-dura — 22.00 Čas v sliki in šport.

NEDELJA, 25. 5.: 14.30 Avtomobilske dirke v Zeltwegu — 15.25 Avtomobilske dirke v Belgiji — 16.00 Avtomobilske dirke v Zeltwegu — 18.00 Howdy. Film z divjega zapada — 18.30 Nevestka — 20.00 Enciklopedija — Znanstvena knjiga — 20.15 V lastni zadevi — 22.00 Čas v sliki in šport.

PONEDELJEK, 26. 5.: 17.55 Matematika. Kaj so valovi — 18.25 Novo v znanosti — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Kavalir jezdi skozi Italijo — 19.45 Komorni igralec — 20.00 Vojna in mir — 20.45 Čas v sliki in šport.

TOREK, 27. 5.: 17.55 Tehnična kemija — 18.25 Angleščina — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Terra Africa — 19.45 Zadnje divje živali Evrope — 20.00 Stoletje kirurgov — 21.00 Čas v sliki in kultura — 21.30 Šport — 21.45 Ludwig van Beethoven — klavirske sonate.

SREDA, 28. 5.: 17.55 Kaj bi lahko postal? — 18.25 Francoščina — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Addio Belezza — 20.00 Potop Titanic-a — 21.35 Svet knjige — 22.05 Čas v sliki in kultura — 22.35 Šport.

ČETRTEK, 29. 5.: 18.00 Minton's Playhouse all Stars — 18.30 Hudičevo dekle iz Teksasa — 20.15 Glasba je moj svet — 21.15 E kot Emil — 22.10 Čas v sliki in šport.

PETEK, 30. 5.: 17.55 Fizika za vse — 18.25 Nemščina — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 La Bouffe. O veselju ob jedi — 19.45 Primeri sakralne gradbene umetnosti romantike v Nemčiji — 20.00 Vamp — 21.00 Čas v sliki in kultura — 21.40 Šef.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 24. 5.: 9.30 Šolska oddaja — 13.55 Nogomet — 17.25 625 — 18.00 Obzornik — 18.15 Mozaik — 18.25 Izgubljeni svinčnik — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar — 20.00 Iz del Branka Čopiča — 20.30 Festival mladih 75 — 22.00 Moda za vas — 22.15 Dnevnik — 22.30 Propagandna oddaja — 22.35 Saša.

NEDELJA, 25. 5.: 8.45 Poročila — 8.50 17 trenutkov pomladi — 10.05 Otroška matineja — 11.15 Kmetijska oddaja — 12.00 Poročila — Nedeljsko popoldne — 17.55 Moda za vas — 18.05 Poročila — 18.10 Naš Tito — 19.30 Dnevnik — 19.50 Dan mladosti — 21.40 Mladi za mlade — 22.15 Dnevnik — 22.30 Športni pregled.

PONEDELJEK, 26. 5.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.30 Grdi raček — 17.55 Obzornik — 18.10 Na sedmi stezi — 18.45 Teritorialna obramba — 19.05 Odločamo — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.05 Usodnost rdečih krvnih telesc — 20.50 Kulturne diagonale — 21.20 Mozaik kratkega filma — Dnevnik.

TOREK, 27. 5.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.35 Mala lupinica — 18.05 Obzornik — 18.20 Egipt za časa Tutankamona — 18.50 Ne prezrite — 19.30 Dnevnik — 20.05 Diagonale — 21.00 Thibaultovi — 21.45 Dnevnik.

SREDA, 28. 5.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.30 Vrančeve dogodivščine — 17.55 Obzornik — 19.10 Glasbena oddaja — 18.40 Mozaik — 18.45 Polkmetje — 19.30 Dnevnik — 20.05 Nogomet Bayern : Leeds — 22.00 Dnevnik — 22.15 Miniature.

ČETRTEK, 29. 5.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.35 Na črko, na črko — 18.05 Obzornik — 18.25 Vzpon človeka — 19.30 Dnevnik — 20.05 Žive vezi — 21.05 Kam in kako na oddih — 21.15 Četrtkovi razgledi — 21.45 Iz koncertnih dvoran — 22.35 Dnevnik.

PETEK, 30. 5.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.20 Morda vas zanima — 17.55 Obzornik — 17.10 Slovenski Rock 75 — 18.45 Spoznavajmo otrokov svet — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.05 Waterloo — 22.05 625 — 22.40 Dnevnik.

OBVESTILO

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku člane in prijatelje obvešča, da bo organiziralo obisk zaključne prireditve

SLOVENSKA POPEVKA 1975

7. junija 1975 v hali Tivoli v Ljubljani. Vstopnice (kategorije) in prevoz staneta skupno šil. 200.—. Prijave pošljite na SPD „Edinost“ v Pliberku (predsednik Joško Hudl) ali pa po telefonu (0 42 35 - 239). Odhod avtobusa iz Pliberka bo ob 15. uri. Zaradi velikega zanimanja priporočamo, da svojo prijavnico čimprej pošljete.

Odbor

Krščanska kulturna zveza vabi na lutkovno veseloigro

KOZIKA IN LIZIKA

v četrtek 29. maja 1975

● **ob 11.30 uri v mežnariji na Bistrici v Zilji;**

● **ob 14.30 uri v gostilni Meislitzer v Št. Lenartu pri Sedmih studencih;**

● **ob 18.00 uri v župnišču na Kostanjah.**

Gostuje dramska skupina Koroške dijaške zveze v Celovcu.

Mladjevski večer v Trstu

V soboto 3. maja so sodelavci tržaške kulturne revije MOST v kulturnem domu organizirali mladjevski večer pod geslom „15 let mladja — 15 let dela za besedo in človeka na Koroškem“.

Predsednik Kluba mladje Franc Kattnig je uvodoma predvajal ozvočeni film „Nmav čriez jizaro 1975“, ki nam je prikazal preteklo zimo in pomlad na Koroškem s prizori iz volilnega boja KEL in v slikah domače okolice Rožeka. Prizori z običajnega velikonočnega „žegnanja“ mesa pri vaškem križu (letos v snegu), so zbudili izredno pozornost tega krstnega predvajanja novega filma — mladja.

Feliks Bister je nato predaval k temi večera in v kratkih a izbranih besedah nakazal razvoj edine koroške kulturne revije mladja, od njene ustanovitve leta 1960 pa tja do najnovejše številke 17, ki so nam jo pripeljali direktno iz tiskarne. Ob koncu svojih izvajanj je predavatelj povedal tole: „Težnje vseh mladjevcev pa najbolj izpovedo besede pesnika Valentina Polanška v pesmi ‚Moj svet‘, ko slika našo skupno koroško narodno usodo:

„Med Ovševo in Peco in Obirjem je
tisti gorski svet, kjer s kmetom, z dninarjem, s pastirjem
želim že dokaj let,
da tudi med nas
pride pravice čas.“

Predavanju je sledil film „mladje 1975“, ki nam je prikazal del ustvarjalcev zbranih okoli kulturnega ognjišča revije mladje. Živahno diskusijo, na kateri smo odkrili mnogo sorodnih nazorov in stremljenj med sodelovalci tržaškega MOSTA in koroškega mladja, smo preložili kmalu v gostilno, kjer smo ob odličnem kraškem vinu v prijateljskem vzdušju sklenili ponovno srečanje. Morda na Koroškem?

F. K., Trst

Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu pri Pliberku vabi na

KONCERTNI VEČER

ki bo v nedeljo 25. maja ob 20.30 uri (po maši) v farni dvorani v Šmihelu.

Gostuje Delavsko prosvetno društvo „Svoboda“ Celje.

Nastopajo: moški zbor pod vodstvom Goriča Julija, trio „Zeme“, kvartet fantje iz Celja in tamburaški orkester pod vodstvom Ferda Piliha.

Prisrčno vabljeni!

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

SOBOTA, 24. 5.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 25. 5.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 26. 5.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Hišna, ledinska, krajevna imena v Rožu (dr. Feinig) — Koroška duhovnost.

TOREK, 27. 5.: 9.30 Hej zaspanček, srček mali . . . — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Šport — Popevke na tekočem traku.

SREDA, 28. 5.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Minute z . . . — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 29. 5.: 7.05 Od sončnega vzhoda, do sončnega zahoda.

PETEK, 30. 5.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Družinski magazin.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.